

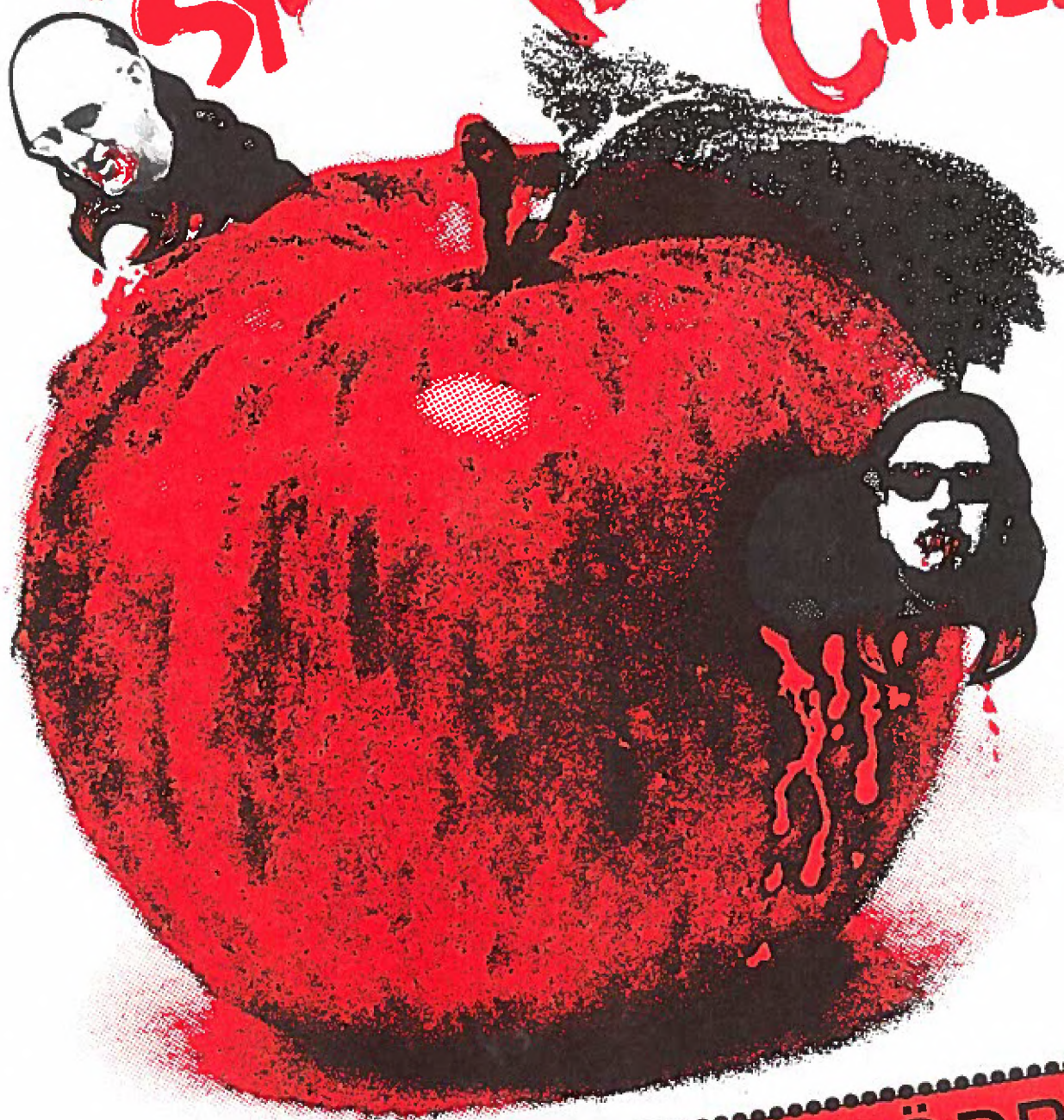
CHILE BULLETTINEN

Ärg 12

Nr 4/85

Pris 10 kr

**BOJKOTTA
SYDAFRIKA** **BOJKOTTA
CHILE!**



Stefan
de Vylder

**SKULDKRISEN I SÖDRA
LATINAMERIKA**

sid 10 - 15

Ansvarig utgivare: Margareta Björling
Redaktion: Rosemarie Andersson, Margareta Björling, Ingvar Enghardt, Ulrika Johansson, Karin Wahlgren
Layout och montering: Ignacio de Acha
Sättning: Carlos Mejías
Pressläggning: 24 februari 1986
Tryckeri: KONAX, Stockholm
Prenumerationspris: 50 kronor för 4 nr. (Myndigheter och institutioner: 70 kr). Betala på pg 50488-6, *Chilebulletinen*. Ange från vilket nummer prenumeration skall börja.
Medlemskap i Chilekommittén inkluderar prenumeration på *Chilebulletinen*. Betala 150 kr på pg 88 72 33-5.
Adressändringar sändes till: Chilekommittén, Box 622, 101 28 Stockholm.

CHILEKOMMITTEN

Adress: Box 622, 101 28 Stockholm
Telefon: 08/40 53 04
Besöksadress: Solidaritetshuset, Barnängsgatan 23.

Chilekommitténs målsättning är att politiskt och materiellt stödja motståndskampen i Chile. Insamlade medel går oavkortat till motståndskampen inne i Chile.

Chilekommitténs plattform är: Bekämpa imperialismen, Stöd motståndet - Bojkotta diktaturen, Frigge de politiska fångarna, Stöd det chilenska folkets kamp för socialism, Stöd arbetarrörelsen i Chile.

Chilekommitténs solidaritetsfond
Pg 65 39 28-2

Chilekommitténs kampfond
Konto för löpande verksamhet, etc.
Pg 88 72 33-5



BLI MEDLEM I CHILEKOMMITTEN !

Situationen i Chile kräver att solidaritetsarbetet hålls vid aktivt liv. Blir vi fler blir vi starkare. Bli medlem i Chilekommittén! Som medlem får du en prenumeration på *Chilebulletinen* och blir inbjuden till årsmötet och våra seminarier.

Sätt in 150 kronor på pg 88 72 33 - 5 (100 kr för studerande och pensionärer) Skriv »medlem» på talongen och ange från vilket nummer du vill ha *Chilebulletinen*.

LEDARE

BOJKOTTA SYDAFRIKA!

BOJKOTTA CHILE!

I höstas tog Sveriges Riksdag beslut om att bojkotta livsmedels- och jordbruksprodukter från Sydafrika. Druvor och päron från Sydafrika kommer inte att finnas i butikernas fruktdiskar i vår. Det är utmärkt. Men vad händer? Jo, istället tredubblar inköparna i såväl Konsum som privata kedjor importen av druvor, päron och äpplen från Chile!

Äpplen och framför allt druvor är en stor exportvara för Chile nu. Pinochet-juntan räknar i år med att få in 400 miljoner dollar på fruktexporten.

De som äger och tjänar på odlingen och exporten är ofta regimens närmaste män. Så är till exempel godsägaren och arbetsministern Alfonso Marquez de la Plata störste delägaren i exportfirman David del Curto, genom vilken svenska Konsum köper all frukt: äpplen, päron och druvor. Den blodbesudlade f.d. chefen för DINA (hemliga polisen), Manuel Contreras, äger fruktexportfirman United Trade Ltd.

Chiles hamnarbetare och sjöfolk har just vädjat till hela världen att sätta in en bojkott mot Pinochet-diktaturen på samma sätt som mot Sydafrika. En bojkott är ett värdefullt stöd till den generalstrejk som planeras i Chile som ett led i kampen att störta Pinochet.

Kampen mot diktaturen i Chile har många beröringspunkter med kampen mot apartheid i Sydafrika. Handelsutbytet mellan länderna är stort, även vapenhandeln, liksom erfarenhetsutbytet när det gäller förtrycksmetoder.

Säg nej till Pinochet! Köp inte den chilenska frukten!

□□□

Här i Sverige upplever vi just nu de svartaste dagarna på mycket, mycket länge. Lördagen den 1 mars hejdade sig plötsligt tiden. Det ofattbara, fullständigt otänkbara hade hänt. Statsminister Olof Palme hader mördats på öppen gata mitt i Stockholms city. Terrorn trängde in i vårt skyddade hörn av världen, dess kyla trängde in under huden. Sorgen kändes bedövande.

Den internationella solidariteten har drabbats av ett mycket hårt slag. Inte minst för Latinamerikas folk har Olof Palmes engagemang och konsekventa hållning framstått som ett hopp.

Sorgen måste ha sin tid. Men i morgon måste vi ta upp och intensifiera arbetet för fred, rättvisa och solidaritet. Det finns inget bättre sätt att hedra Olof Palmes minne.

INNEHÅLL:

- 3 □ Tredubblad Chileimport
- 5 □ Chilenska arbetare: En bojkott stöder oss!
- 7 □ Om folkstormarnas beklagliga korthet — dikt av Tage Danielsson
- 8 □ MDP-ledare: Generalstrejk ska knäcka Pinochet!
- 10 □ Stefan de Vylder: Skuldskrisen i södra Latinamerika
- 16 □ Fru Thatchers lösa förbindelser
- 18 □ Politisk fånge i Chile
- 20 □ Hugo Blanco: Fortsatt våld i Peru

Tredubblad Chileimport

"Hjälp oss att återfå våra fackliga rättigheter!"
vädjar Chiles sjöfolk och hamnarbetare.

"Bojkotta chilenska druvor och äpplen i mars-april!"

Just nu tredubblar de svenska fruktimportörerna sina kontrakt
med Chilediktaturen, sedan svenska riksdagen
förbjudit import från Sydafrika.

Frånsett Sydafrika är Chile den enda större vindruvsleverantören under Sveriges vinterhalvår.

Svenska äpplen och päron tar slut i januari/februari. Då upphör importförbudet för äpplen. Först kommer mindre leveranser från Sydeuropa och USA. Men de stora fruktbå-

tarna kommer normalt i mars – från Sydafrika, Argentina och Chile, därefter (april-juni) från Nya Zeeland och Australien.

Men i år är det annorlunda. Halva Argentinas fruktskörd har förstörts av frost, och för sydafrikansk frukt gäller importförbud. Det betyder ökad import från Chile – i

synnerhet av druvor, men också av äpplen och päron.

Från en till tre båtar

Sverige är en liten marknad, internationellt sett. Grossistföretagen ICA, Kooperativa förbundet (Konsum m m) och SABA (Ähléns, NK, B&W, Vivo-Favör) brukar samsas om båttransporterna från Chile.

– Normalt kommer en fruktbåt per säsong från Chile. I år kanske det blir 3-4 båtar, säger Per Olof Stålarv, fruktinköpare i ICA Hakon (mellersta och norra Sverige).

Den import som Sverige drar undan från ett förtryckarland, Sydafrika, låter vi alltså ett annat förtryckarland, Chile, dra nytta av. Är det moraliskt riktigt? Sådär svarar importörerna:

ICA-Hakon

– Nej, i princip är det ena förtryckarlandet lika mycket värt en bojkott som det andra. Militärvåld och tortyr är lika förkastligt var det än finns, svarar ICA-Hakons ordförande Rolf Gustafsson, Amnesty-medlem.

– Men idag importerar vi från en mängd förtryckarländer jorden runt. Var ska vi sätta gränsen? Våra kunder klagar om ICA ensamt skulle bojkotta ett visst land. Därför är det bra att riksdagen har stoppat Sydafrika-

frukten för alla svenska importörer. När vi hade manuela butiker hade det kanske gått att förklara för kunderna varför tex Chiles varor borde bojkottas. Men sen snabbköpen infördes har vi inte samma kontakt med kunderna, menar Rolf Gustafsson.

SABA

SABA Tradings inköpschef Anders Larsson tycker det är helt korrekt att köpa frukt från Chile. Allende-regimen var en olycka för Chile, menar han, liksom militärkuppen och Milton Friedman-ekonomin.

– Men sedan 5-6 år tillbaka genomgår Chile en demokratisk process. Idag finns inget förtryck i Chile. Visserligen är lönerna där extremt låga och polisen hårdhäntare än i Sverige. Men demonstrationerna i november var lika lugna som en 1:a Maj-demonstration i Sverige.

– De svenska massmedia beskrev dem felaktigt som "upplopp", menar Anders Larsson.

– Några bojkotter löser inte problemen med Chiles arbetslöshet, tvärtom, tillägger han.

KF

I ett brev till Chilekommittén i Varberg 1982 skriver KFs



Ill. Nicolas de la Cruz



Fotn Gösta Nydren



ordförande Hans Alsén att "de svenska kooperatörerna delar Chilekommitténs uppfattning om förhållandena i Chile". KF har inte bojkottat Chile, men däremot haft ett köpstopp för chilenska varor från kuppen 1973 till 1982/83. Då började KF åter handla med Chile. Orsaken var dels låga priser på chilensisk frukt, dels att KF ville undvika att handla med Sydafrika och Argentina (som då ännu var militärstyrt).

Beträffande bojkotter ställer KF följande krav för att delta i dem: att de privata livsmedelshandlarna deltar och att bojkotten stöds av "starka allierade svenska organisationer". Bojkotten bör vara tidsbegränsad, och det måste därtill finnas en fungerande oppositionsrörelse i det land bojkotten avser. "Dessa krav uppfylls inte när det gäller Chile" skrev Hans Alsén 1982.

— KFs hållning har inte ändrats sen dess, uppger in-

-Något önskemål från förbundet har vi inte fått. Men kommer det tror jag att avdelningen ställer upp för Chiles hamnarbetare, säger Lennart "Masen" Ljung, vice ordförande i Malmöavdelningen.

köpschefen Rune Rosén. Under 1986 kommer KF att köpa ungefär samma mängder från Chile som tidigare år.

Solidaritet?

I mars kommer säsongens första fruktbat från Chile, till endera Göteborg, Helsingborg eller Malmö. På senare år har mesta frukten lossats i Malmö. Hamnarbetarna har tidigare vid flera tillfällen bojkottat chilevaror, i solidaritet med kampen mot diktaturen. Vad säger de idag?

— Självklart ska vi bojkotta Chile — där råder ju liknande förtryck som i Sydafrika, säger Ove Malm, 60-årig Transportmedlem. Förbundsstyrelsen ger väl besked?

Oves arbetskamrat Richard Alexander håller i princip med.

— Men för mig som extra (icke-ordinarie) hamnarbetare blir det problem: fruktlossningen behövs för att vi extraarbetare inte ska bli utstämpade från a-kassan. Det är ont

om jobb i hamnarna, numera.

En tredje hamnarbetare, Leif Palmqvist, är emot alla bojkotter:

— Låt varje land sköta sig själv! Förresten var det bland annat extraarbetande chilensare som lossade chilebåtarna i fjor. Varför strejkade inte dom?

CONGEMAR till Sverige

Det var Hamnarbetsförbundets initiativ till Sydafrika-bojkott som ledde fram till riksdagens slutliga förbud.

— Hur det blir med Chile har vi inte diskuterat än, säger Lennart "Masen" Ljung, vice ordförande i Hamnarbetsförbundets Malmöavdelning. Naturligtvis bojkottar vi chilensisk frukt om förbundsledningen ber oss. Men än har vi inte hört något.

I december 1985 gjorde Juan Espinoza Bello, internationell sekreterare i CONGEMAR (chilenska hamnarbetare- och sjöfolksförbundet) en resa till Europa och Sverige för att be om internationell solidaritet. En strejk hade genomförts i november i Chile; om CONGEMAR kunde få internationellt stöd skulle nya aktioner kunna sättas igång under Chiles fruktsäsong under mars-maj.

Får CONGEMAR det önskade bojkottstödet från de

svenska fackliga organisationerna?

Svenska UD

Och vad säger nu svenska myndigheter om att Sydafrikaimporten flyttas över till bl a Chile? Är det kanske aktuellt också med Chileförbud?

— Nej, Chile går inte att jämföra med Sydafrika, säger Eva Persson, Utrikesdepartementets handelsavdelning.

— Förbudet mot import av sydafrikafrukt grundar sig på ett undantag i de internationella handelsreglerna, "Gatt-reglerna". Där anges att sanktioner mot ett enskilt lands handel kan genomföras om landet ifråga använder fångar som arbetskraft. Att så sker i Sydafrikas jordbruk har bevisats. Något liknande har inte bevisats i fråga om Chile. Inte heller om Sydafrikas gruvindustri — det är alltså fortfarande tillåtet för tex svenska Boliden AB att importera mangan från Sydafrika.

Dessutom är Sydafrika speciellt på så sätt att rasdiskrimineringen (apartheid) är inskriven i landets lagar. Det strider mot bl a FNs medlemsregler. Inte heller här kan Chile jämföras med Sydafrika, menar Eva Persson, UD.

GÖSTA NYDREN

En bojkott stöder oss

I januari besöktes Sverige av Juan Espinoza Bello från den nya chilenska Hamn- och Sjöfolksfederation CONGEMAR. Han kom för att informera om och vinna stöd för hamnarbetarnas strejk som samtidigt pågick i Chile. Det kom att bli den längsta strejken i hamnarna under militärjuntans tid.



Juan Espinoza Bello

Den 25 september 1981 trädde lag nummer 18.032 i kraft. Den kom att kallas "den förbannade lagen" och med den avsåg Pinochet att krossa de chilenska sjöfolks- och hamnarbetarnas organisationer för gott. Ja, till och med yrkesgruppen hamnarbetare avskaffades! Alla förmåner som arbetarna erövrat under decenniernas kamp sopades bort. Hädanefter skulle de bara vara timavlönade extraarbetare. Deras hamnarbetarlegitimation ogiltigförklarades och i stället delar man ut passerkort till vem som helst som ser någorlunda ung och stark ut. Lönen skall man inte fråga efter. På detta vann företagarna 800 miljoner dollar per år.

— Men vi hamnarbetare var de som höll ut längst mot diktaturen, säger Juan Espinoza Bello, internationell sekreterare i Hamn- och Sjöfolksfederationen CONGEMAR.

— Det tog oss fyra år att samlas till en slagkraftig organisation, berättar Juan. Nu är det fem olika förbund som har gått samman i en topporganisation: hamnarbetare, sjöfolksförbundet, däcksläsningsförbundet, specialfiskebåtsanställda och fiskeriindustriarbetarförbundet.

— Vi började med att bilda arbetarråd i de olika hamnarna, det finns 40 hamnar i Chile. Och 1983 kunde vi bilda ett landsomfattande råd för flera förbund. Vår första uppgift var att utlysa en total och utsträckt strejk i alla Chiles hamnar för att få våra yrkesrättigheter tillbaka. Redan efter två månader slog vi till och all sjötrafik stoppades i en vecka i hela Chile. (I Valparaíso och San Antonio höll man ut i 40 dagar.) Det här är den längsta strejk som förekommit i hamnarna under diktaturen.

— Men så har vi också något att kämpa för. Jag är medlem av de ombordanställdas förbund. Vi drabbades av samma förbannade lag som hamnarbetarna. En sjöman i Chile har nu inte längre rätt till fast lön. Vi får inte sluta kollektivavtal och har ingen anställningstrygghet. Pensionsåldern har höjts — från 55 år till 65 år. Du får ingen ersättning för obekväm arbetstid eller för arbete med farlig last eller i hårt väder. Familjetilläggen är borta (traditionellt är det arbetsgivaren som betalar barnbidrag och studier). Förr hade vi gratis skyddshjälmar, stövlar och regnkläder. Inte idag... Inte heller får vi olycksfallsförsäkringen betald.

Hur klarar ni er överhuvudtaget?

— Vi har fallit tillbaka oerhört. I och med att containertrafiken tvingats på oss genom regimens kapitulation för de transnationella rederierna, så har massor av arbetstillfällen gått förlorade. Av våra 9 000 hamnarbetare är det bara 3 000 som har arbete, men bara två gånger i månaden. Man får ut 10 dollar för ett skift.

Kan man leva på 20 dollar i månaden?

— För att familjerna ska överleva tvingas många kvinnor helt enkelt att prostituera sig. Mannen eller sambon tjänar inte nog för det dagliga

brödet. En massa barn är undernärda. 70 till 80 procent av hamnarbetarna lever ett mer än eländigt liv. Du har inte råd att köpa gasol att laga maten med. Du måste ge dig ut och samla bränsle. Elströmmen är avklippt och vattnet är avstängt eftersom du inte haft råd att betala räkningarna. Självmod är vanliga idag. En kamrat till mig, en sjöman som hade flera barn hängde sig nyligen.

— Diktaturens politik har varit förödande för vår del. Därför har den här strejken varit på kniven. I demonstrationerna har man satt eld på långtradare. Vi har fått slåss mot tre olika väpnade styrkor: ordningspolisen (karabinjäreerna), armén och marin-kåren. Vi hade politiskt stöd av MDP (Folkliga Demokratiska Rörelsen) och direkt stöd av Patriotiska Fronten Manuel Rodríguez (stadsgerillan) som bland annat sprängde en bro mellan Valparaíso och San Antonio. Det gjorde de för att visa regimen att vi inte stod ensamma. Vi fick också hjälp från många håll att driva flera soppkök i 12-15 hamnar för hamnarbetarnas familjer. Men om vi inte snart får internationellt stöd måste vi göra en paus. Vi ger inte upp! Inte så länge våra krav inte har gått igenom.

— Repressionen har varit hård. Därför skickade kamraterna mig ut på den här resan för att vädja om stöd från hamn- och sjöfolk i världen. När strejken är över kommer vi att behöva dubbelt så mycket stöd. Då kommer regimen att plocka ut sina offer bland våra ledare. Då måste våra kamrater i utlandet vara på sin vakt.

Hur stödjer vi bäst?

— Ni kan stödja oss och Chiles demokrati genom en

total bojkott av frakter till och från Chile.

— För det andra kan ni sända stödtelegram eller brev till våra organisationer och protester till regimen mot det förtryck som hamnarbetare och sjöfolk får utstå.

— För det tredje föreslår vi, att ni tar särskilt ansvar för någon facklig grupp, för en avdelning eller ett helt förbund. Hamnarbetarna i till exempel Liverpool har "adopterat" Specialfiskebåtsanställdas förbund och hamnarbetarna i Livorno, Italien, har tagit sig an Fiskindustriarbetarförbundet.

Är CONGEMAR ensam om att organisera hamn- och sjöfolket?

— Nej, dessutom finns den ORIT-anslutna Confederación Marítima de Chile (COMACH) ledd av Eduardo Ríos. De organiserar omkring 20 procent förbindelser med organisationer som är med i FVF, vi hoppas på deras stöd.

— CONGEMAR är en bred organisation politiskt sett, av de 20 000 som nu arbetar i hamn- och sjöfartssektorn. CONGEMAR organiserar mellan 35-40 procent av dem. I strejken deltog båda huvudorganisationerna.

Hur väljer ni era representanter och har ni internationell anknytning?

— Representanterna i våra organisationer väljs direkt av medlemmarna. Vi i CONGEMAR har ingen internationell anknytning ännu. Vi kan inte som svenska Hamnarbetarförbundet vara med i Fack-

liga Världsfederationen. Då skulle diktaturen se till att vi blev huvudet kortare. Men vi vill gärna ha nära och goda Större delen av medlemmarna hör givetvis till vänstern. Vi är en fattig organisation. Vi har 10 300 medlemmar i CONGEMAR, men vi har inte ens haft råd att skaffa oss ett eget kontor.

Nu under strejken blev det alltså stopp, eller lyckades strejkbrytare ta sig in?

— Regimen försöker att föra in strejkbrytare i låsta containers, och så ger man dem masker att sätta på sig så att de inte blir igenkända av arbetarna och får stryk efteråt. Infarterna till hamnområdet är besatt av militär och nu har de dubblat betalningen för att locka folk till hamnen...

Juan berättar att fruktexportssäsongen börjar i februari.

— Det krävs erfarna hamnarbetare för att rätt stuva detta gods. Kanske att CONGEMAR slår till igen, men då behövs internationellt stöd.

— Vidare får vi veta att en av Pinochets närmaste män, arbetsministern och plantageägaren Márquez de la Plata är störste delägare i fruktexportföretaget David del Curto. Det är där som svenska KF köper sin frukt... Förra chefen för hemliga polisen DINA/CNI, Manuel Contreras, kusin till Pinochet äger ett annat fruktexportföretag, United Trade Ltd.

INGVAR ENGHARDT

CONTAINERMONOPOLET EUROSAL:

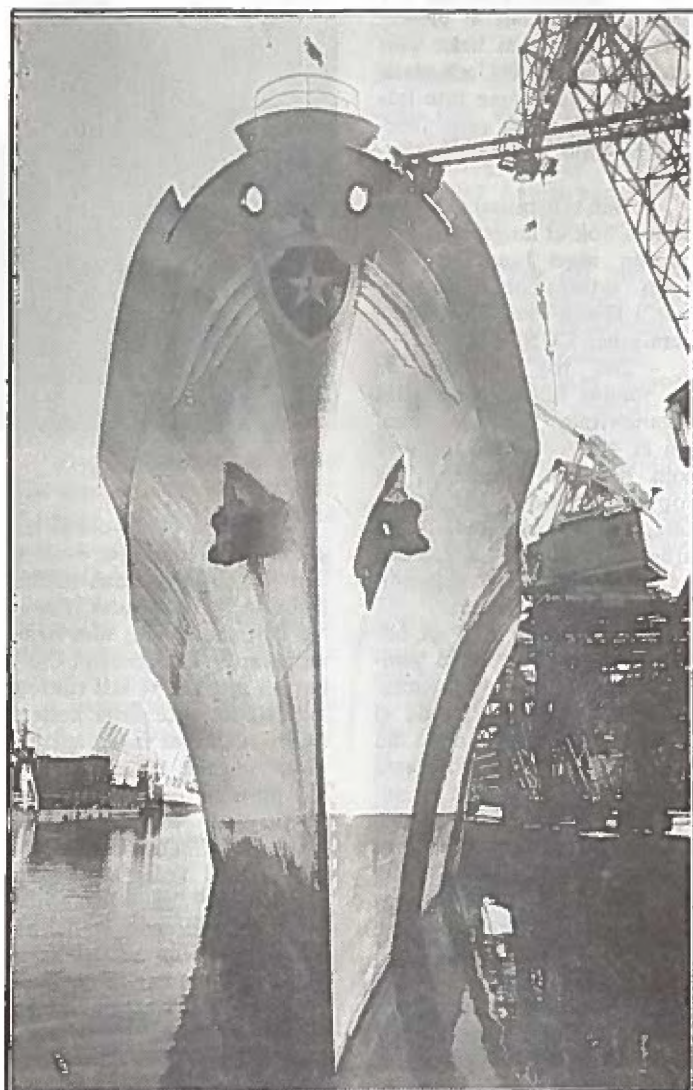
Hapag-Lloyd A.G.	(Västtyskland)
Marafia S.A.	(Spanien)
Nedlloyd Lines	(Holland)
Armement Deppe S.A.	(Belgien)
Johnson Line A.B.	(Sverige)
Transnave Ecuatoriana	(Ecuador) *
Pacific Steam Navigation Co.	(England)
LINABOL	(Bolivia) **
Compañía de Vapores Sudamericana	(Chile)

* har inga egna båtar

** 49% Hapag-Lloyd A.G.

EUROSAL trafikerar Västeuropa-Sydamerika. Brasilien, Peru och USA vägrar att samarbeta. Konsortiet bildades 1983. Huvudbaser är Cape Town i Sydafrika och Valparaiso i Chile. Genom de stora arbetsbesparande Hitachikranarna reduceras behovet av hamnarbetare från cirka 80 till 5-8 stycken per båt.

I Chile är det tills vidare två hamnar, San Antonio och Valparaiso som drabbats. Främst är det kopparlast som hanteras. En tredjedel av all Chiles export. Första kontainerbåten var svenska *m/s Bo Johnson*.



HAMNARBETARNAS KRAVLISTA

- 4000 pesos (200 kr) för vanligt skift (8.00 - 15.30 och 15.30 - 23.00)
- 50% påslag för nattskift
- 50% påslag för söndags- och helgdagsarbete
- 25% påslag för arbete i fryshus, för specialarbetare, kranförare, truckförare, kontorspersonal, förmän och stuvbasar.
- Återinrättande av Hamnkontor med deltagande av arbetarna, företagarna och regeringen. (Med den nuvarande ordningen har en hamnarbetare arbete högst fyra gånger i månaden. De flesta hamnarna ägs av staten.

OM FOLKSTORMARNAS BEKLAGLIGA KORTHET

Ode till en anonym frihetsarbetare

10 oktober -75

Ur "Tanke från roten"

Av Tage Danielsson

Folk som ogillar folkopinioner
pekar med skadeglad min på den svaghet
som kännetecknar oss åtta miljoner:
att bara orka en ilska i taget.

Folk som ler hånfullt åt frihetsidéerna
("jaha, glöm Chile, nu ska det va Spanien")
ser lite trött på protestkommittéerna
och pekar finger: "Aha, där är han igen!"

Då vill jag mena att han som är där igen
gör sej förtjänt av de andras beundran.
Ingen sån hjälte som far över prärien.
Ingen kosack som far fram över tundran.

Utan en typ som på grund av sin levande
avsky för dem som tortera och mörda
sköter stencilapparaternas vevande
och står på post vid systemet på lördag.

Folk som betraktar folkstormars bedarrande
hånfullt och trött, är med förlov rätt korkat.
Vattnar man inte står julgranen barrande.
Folkstormen dör av att folk inte orkat.

Vreden är svårburen. Lätt man förtränger den.
Skäll därför inte de vakna för stolliga.
De gör ju folkstormen stark. De förlänger den.
Tag min beundran, ni ständigt uthålliga!

Ilskan är inte den bästa protesten.
Djävlarerna ler när det stormar i Eden.
Stormen är kort. Vad de fruktar som pesten
det är passaden, monsunen, sydvästen.
Frihetens vind är den stadiga vreden.



Ill. Per Ahlin

Generalstrejk ska knäcka Pinochet

En delegation från MDP (Folkliga Demokratiska Rörelsen) i Chile besökte under jul- och nyårshelgen Sverige i samband med en informationsresa i Europa. De som kom var José Sanfuentes, generalsekreterare i MDP, medlem av Kommunistpartiet; Rafael Marotto, präst, talesman för MIR samt Reynaldo Sáez, representant för MAPU-OC. *Chilebulletinen* träffade dem.

Den folkliga och fackliga mobiliseringen har ökat starkt under året, berättar José Sanfuentes. Första maj firades allmänt och nationella protestdagar hölls under juli och augusti. I september hölls den största proteststrejken under diktaturens tolv år. Den stora politiska manifestationen i O'Higginsparken den 21 november som utlystes av AD (Alianza Democrática) fick hela oppositionens stöd.

MDP instämmer med Kristdemokraternas internationella ledare Andrés Zaldívar att "diktaturen måste störtas genom folklig mobilisering". Vi menar att detta bör ske genom att lamslå ekonomin med en långvarig generalstrejk, säger Sanfuentes. Som lämplig tidpunkt har den fackliga samordningen CNT nämnt slutet av mars 1986. MDP är helt överens med kristdemokraternas ledare Gabriel Valdés, att "Pinochet bör störtas innan Påve Johannes Paulus II kommer till Chile i mars 1987...".

MDP föreslår att vi tillsammans med AD utarbetar en plan för aktioner. Det chilenska folket är berett, oenighet mellan politikerna är det

enda som kan förlänga lidandet under diktaturen. Vi har föreslagit att diktaturen avlöses av en bred folklig regering med deltagande av alla de krafter som kämpat mot diktaturen och utan att utesluta någon. Vår ståndpunkt har hälsats med glädje i stora kretsar. Denna regering måste återupprätta respekten för de mänskliga rättigheterna, få ekonomin på fötter genom en beredskapsplan som tar hänsyn till den stora majoritetens trängande behov. Statsapparaten måste omstruktureras.

Kommer krigsmakten att ha en roll i störtandet av Pinochet?

Sanfuentes: Vi har kunnat observera ett ökat avståndstagande från flera höga officerare mot Pinochets politik. Oron för ett beroende av USA är stor och man är inte överens med regimen beträffande utlandsskulden som idag är 23 miljarder dollar. Men naturligtvis är officerarna en privilegierad kast som inte utan vidare avstår från sin ställning i samhället. En general tjänar cirka 4000-5000 dollar i månaden, en

hamnarbetare 20 dollar och en nödhjälpsarbetare 15 dollar.

Marotto: Flyggeneralen Mattei i juntan har flera gånger offentligt tagit avstånd från den politik Pinochet står för, likaså general Danús, befälhavare i södra Chile. Han är rädd att Chile förlorar sitt oberoende till USA. Därför blev han förbigången vid befordringen av officerare.

Hoppas ni på krigsmakten när det gäller att återställa demokratin i Chile?

Sáez: Vi har aldrig trott att militären skulle delta i störtandet av Pinochet. Det kommer att vara ett resultat av folkets kamp. Men vi vet att även bland officerare och rekryter finns många patrioter, likaså bland karabinjäerna. Vi har väddat till dem att visa en patriotisk hållning. Av deras agerande kommer det att bero hur högt pris det chilenska folket får betala för sin frihet.

Är den väpnade kampen, till exempel Frente Patriótico Manuel Rodríguez (FPMR) sanktionerad av MDP? Är detta ett hinder för oppositionens enande?

Marotto: Det finns inget som helst organiskt samband mellan MDP och FPMR. De är en del av folket som har valt att kämpa med vapen mot diktaturen. Vilken form för kamp som folket än väljer så är den fullt legitim. Folket självt



Rafael Murotto, José Sanfuentes och Reynaldo Sáez.

Bild: Proletären

väljer sina metoder. Manuel Rodríguez är ett sant uttryck för folkets känslor och man mottar dessa aktioner med stor tillfredsställelse. Men som sagt, detta är en aktivitet som är helt oberoende av MDP.

– Det finns inom motståndsrörelsen en hel orkester av metoder. Man kan inte begära av folket att det skall avstå från våldet när regimen själv bygger på våld. Det visar ingen realism när man säger att vi i MDP måste ta avstånd från våldet för att bli accepterade. Det vore att ta avstånd från folket. Vi har visat att vi kan enas i oppositionen över alla gränser. Se bara på mötet i O'Higginsparken. Eller se på vad studenterna vid universiteten gör tillsammans i full enighet.

I den första nationella protestdagen som utlystes av CNT ville inte AD delta. Idag utlyser de själva nationella protestdagar. Det är deras basfolk som kräver detta. 80 procent av folket vill idag ha en generalstrejk som gör slut på Pinochet.

Har den argentinska utvecklingen fått några följder inom den chilenska krigsmakten?

Sanfuentes: Säkert. Pinochet har själv sagt till officerarna: Där ser ni vad som väntar er – och mycket mera – om ni inte stöder mig.

Vilken roll spelar kyrkan för upprättandet av demokratin?

Marotto: Det var kyrkan som 1974 inbjöd till bildandet av Fredskommittéerna, det som senare blev Vicarían. På sena-

re år har kyrkan tagit en alltmer radikal ståndpunkt i kampen för demokratin, på grund av att regimen har visat sig från sin mest brutala sida. De grymma morderna på de tre MDP-medlemmarna Guerrero, Parada och Nattino fick hierarkin inom kyrkan att förstå att det inte längre lönar sig att tala med Pinochet. Alla biskopar, så när som på ett par tre stycken, tar nu avstånd från regimen. Självaste biskopskonferensen 1984 krävde en grundläggande förändring och införandet av demokrati. De kristna basförsamlingarna erkänner MDP som sin politiska röst. De kräver samfällt att Pinochet skall försvinna.

Sanfuentes: Omkring 200 präster och nunnor skrev ett öppet brev till ärkebiskopen Fresno att det var en orätt han begick när han inte även inbjöd MDP till undertecknandet av "den nationella överenskommelsen".

Hur ställer sig MDP till att USA får disponera Påskön för en militärbas?

Sanfuentes: Det finns ingen regim i Latinamerika som är mer servil gentemot Washington än den chilenska. Genom att upplåta Påskön har Chile hamnat i centrum för en nukleär konflikt mellan stormakterna. Byggandet av basen kommer att ödelägga öns ekologi. Denna "mänsklighetens skattkammare" kommer att byggas om

totalt genom utvidgandet av landningsbanan och anläggandet av dessa sofistikerade elektroniska ledningscentraler.

Detta jämte pinochetregimens undfallenhet när det gäller utlandsskulden visar att vi håller på att bli en satellit till USA. Vår utlandsskuld är nu uppe i 23 miljarder dollar.

Bara de årliga räntorna kostar 2 miljarder dollar. Det är allt som Chile tjänar på sin kopparexport.

I februari 1985 publicerades ett upprop i tidningen Análisis som undertecknats av en rad kända personer inom AD och MDP. De krävde en enhetsfront. Vilken betydelse har detta initiativ?

Sanfuentes: Dessa personer tillhörde inte bara AD och MDP. Det var personer både från vänster- och högerpartier och dessa har nu grundat en enhetsfront kallad Intransigencia Democrática. Bland de principer man erkänner märks: Folklig kamp, Generalstrejk som vapen, Enhet inom oppositionen, Avvisande av förhandlingar med regimen. Vi tror att detta initiativ kan bidra till oppositionens enande.

Vad väntar ni er av den internationella solidariteten?

Sanfuentes: Vi är tacksamma för den solidaritet som Sveriges folk har visat Chile. Vi vill begära att de svenska arbetarna visar sin solidaritet ännu starkare idag. □

- **MDP** (Folkliga Demokratiska Rörelsen) består av Kommunistpartiet, MIR, MAPU-OC samt Almeydafraktionen av Socialistpartiet.
- **AD** (Demokratiska Alliansen) består av Kristdemokratiska Partiet, Radikalpartiet, fraktioner av Socialistpartiet samt de högerorienterade Liberalpartiet och Republikanska Partiet.
- **CNT** Nationella Arbetarkommandot.
- **FPMR** (Patriotiska Fronten Manuel Rodríguez) är en oppositionsgrupp som genomför väpnade aktioner i Chile.
- **Intransigencia Democrática** = ung. Demokratisk Omutlighet.
- **MAPU-OC** = Folkliga Enhetsrörelsen – Arbetare/Bönder.
- **MIR** = Revolutionära Vänsterrörelsen.
- "Nationella överenskommelsen" har undertecknats av partierna i AD, högerpartierna Partido Nacional och Unión Nacional samt en fraktion av Socialistpartiet. MDP blev inte inbjuden till överenskommelsen men stöder den ändå.

SKULDKRISEN I SÖDRA

Tredje världen har idag blivit nettoexportör av kapital i stor skala. Sedan några år tillbaka överstiger räntorna och amorteringarna på utlandsskulden flödet av nya krediter. Till och med de fattigaste u-länderna, exporterar idag kapital till de rika länderna.

Bara räntestegringarna på 80-talet har kostat tredje världen omkring 40 miljarder dollar årligen i ökade räntekostnader, vilket motsvarar mer än det totala utvecklingsbiståndet. Till detta skall läggas effekterna av den höjda dollarkursen, som drabbar alla de skuldsatta länderna i tredje världen. Eftersom mer än 80 procent av den samlade skulden är bokförd i dollar drabbar dollarns uppgång sedan lånen kontrakterades både de kommersiella krediterna och biståndslånen.

Latinamerika mest skuldsatt

Från den mest skuldsatta kontinenten, Latinamerika – som svarar för drygt 40 procent av tredje världens samlade skuld på cirka 800 miljarder dollar, och för över 60 procent av de kommersiella skulderna till i-ländernas banker – uppgår idag kapitalutflödet, netto, till flera procent av BNP. För de värst utsatta länderna, bl.a Chile, motsvarar bara räntebetalningarna på utlandsskulden tio procent av BNP. För några år sedan uppgick kapitalinflödet, netto, till över tio procent av BNP. Tyvärr användes inte pengarna till pro-

duktiva investeringar, utan huvudsakligen till vapeninköp och lyxkonsumtion. En stor del av Chiles och andra u-länders utlandslån har slussats vidare till i-länder igen; kapitalflykten har varit gigantisk från ett stort antal länder i tredje världen.

Bland politiker, ekonomer och i i-ländernas massmedia har de ekonomiska konsekvenserna av u-ländernas enorma skuldbörda rönt stor uppmärksamhet. Många u-länder har idag mer eller mindre öppet deklarerat att de inte kan betala, och en rad olika initiativ har tagits från u-landshåll i syfte att få till stånd lösningar som kan lindra de påfrestningar på ländernas ekonomier som skuldbetalningarna utgör. I i-länderna har riskerna för en hotande "bankkrasch" – utlöst av några viktiga u-länders ovilja eller oförmåga att betala sina skulder – diskuterats på fullt allvar.

De politiska aspekterna av skuld krisen har också börjat att uppmärksammas alltmer. Speciellt i Latinamerika, där flera länder (Brasilien, Argentina, Uruguay, Bolivia, i första hand) genomgår en mödo-

sam demokratiseringsprocess efter år av militärdiktatur, har skuldfrågans samband med möjligheterna till en demokratisk utveckling kommit att diskuteras mycket. Är skuldbetalningar i storleksordningen 5-10 procent av BNP förenliga med en fortsatt demokratisering? Är ekonomisk och politisk stabilitet förenlig med den ekonomiska politik som fortsatta avbetalningar på utlandsskulden framtvingar?

Liknande frågor, om sambandet mellan demokratisk utveckling och skuld krisen, ställs allt oftare även i Afrika och Asien.

Syftet med denna artikel är att diskutera skuld krisens orsaker och omfattning i tre länder i Latinamerikas sk sydkon: Chile, Argentina och Uruguay. Dessa länder har mer än den geografiska närheten till varandra gemensamt: de har alla varit utsatta för nyliberalt inspirerade ekonomiska experiment – i Chile mellan 1973 och fram till idag, i Argentina och Uruguay åren 1976-82.

Den ekonomiska situationen 1984

År 1984 hade Alfonsíns demokratiska regering just tillträtt i Argentina (december 1983). I Uruguay var militärregeringen hårt pressad av den demokratiska oppositionen, och krigsmakten tvingades, i augusti 1984, att acceptera en överenskommelse med de stora politiska partierna om allmänna val, och övergång till civilt styre, år 1985. I Chile satt Pinochet kvar vid makten, utmanad av en växande opposition med stöd av krigsmakten, undantagslagar och en skärpning av förtrycket.

Den ekonomiska situationen i de tre länderna var, i många avseenden, likartad dvs likartad krisartad. Åren 1981-84 utvecklades BNP per invånare på sätt som framgår av tabell 1.

Arbetslösheten var hög i Chile och Uruguay, lägre i Argentina. Inflationen var, å andra sidan, i särklass högst i Argentina – flera hundra procent – och lägst i Chile: knappt 25 procent. Fattigdomen och misären var, och är, störst i Chile.

I alla länderna har inkomstskillnaderna ökat dramatiskt jämfört med situationen för tio-femton år sedan. Reallönerna för arbetare och tjänstemän har sjunkit till en nivå som motsvarar sextiotalets i Argentina – i Uruguay och Chile får man gå ännu längre tillbaka i tiden.

TABELL 1

Utvecklingen av bruttonationalprodukten per invånare i Argentina, Chile och Uruguay 1981-1984. % förändring.

BNP per inv. % förändring 1981-1984	
Uruguay	- 16,2%
Argentina	- 12,0%
Chile	- 11,0%

TABELL 2

Utlandsskuld, BNP och export i Argentina, Chile och Uruguay 1984. Miljoner US dollar.

	(1)	(2)	(3)	1:2	1:3
	Utlandsskuld vid slutet av året	Exportintäkter	BNP		
Argentina	48.000	8.700	58.100	5,5	0,82
Chile	19.000	3.700	19.900	5,1	0,95
Uruguay	5.000	925	6.000	5,4	0,83

LATINAMERIKA

Även vad gäller skuldbördan är parallellerna slående. Utlandsskuldens storlek i förhållande till BNP och exportintäkter är sålunda nästan lika stor i all tre länderna.

Som framgår av tabellen uppgår utlandsskulden i alla tre länderna till drygt fem gånger de årliga exportintäkterna, och till mellan åttio och hundra procent av BNP. Den sk skuldtjänstekvoten, dvs kvoten mellan räntor och amorteringar på utlandsskulden och exportintäkterna, överstiger i alla länderna 70 procent.

Innebörden av detta är att Argentina, Chile och Uruguay varje år skall betala över två tredjedelar av exportintäkterna i räntor och amorteringar på utlandsskulden.

Detta går inte. De svårast skuldsatta länderna i Latinamerika – till vilka Argentina, Chile och Uruguay hör – kan helt enkelt inte betala. Det finns inga möjligheter att pressa ned importen och öka exporten så mycket att räntor och amorteringar kan fullgöras enligt planerna.

Den ekonomiska politik som har förts i både Chile, Argentina och Uruguay kännetecknades i många år av en dogmatisk nyliberalism, inspirerad av Milton Friedman och andra konservativa ekonomer. Resultaten av denna politik blev förödande för folken i de drabbade länderna. Reallönerna har fallit i alla länderna, och inkomstskillnaderna har vuxit dramatiskt.

Den för löntagarna i Chile, Argentina och Uruguay kanske allra mest kännbara effekten av den förda ekonomiska politiken har varit ökningen av den öppna och dolda arbetslösheten. Speciellt industri-sysselsättningen har sjunkit kraftigt.

Sysselsättningen inom den argentinska industrin sjönk med hela 40 procent mellan åren 1975 och 1982. I Chile fanns det 1983 över 300 000 färre industriarbetare än då militären tog makten 1973.

Till detta skall läggas den omfattande arbetslösheten, som i Chile omfattar – om man, vilket vanligen görs, inkluderar de som är sysselsatta i regeringens olika nödhjälpsarbeten – en miljon människor, eller ca en tredjedel av den yrkesverksamma befolkningen.

De konservativa ekonomiska experimenten, som i Chile fortfarande pågår, har alltså lämnat ländernas ekonomier i ett bedrövligt skick. Till detta skall läggas den djupa skuldkris som kastar en slagskugga över den framtida ekonomiska utvecklingen under återstoden av detta sekel.



Ill. Kerstin Joffell

Skuldkrisen och dess orsaker

Att länderna i Latinamerika är skuldsatta är inget nytt. Det behöver heller inte vara något dåligt. Att fattiga länder tar upp lån för att bygga ut sin produktionskapacitet borde vara naturligt. Det nya idag är omfattningen av lånen, och svårigheterna med att betala igen dem.

Inledningsvis såg vi hur Chile, Argentina och Uruguay – liksom fö flera andra länder – alla hamnat i en likartad skuldfälla. Från att ha varit stora nettoimportörer av kapital åren 1976-82 har länderna förvandlats till nettoexportörer. Räntor och amorteringar på utlandsskulden kräver betalningar i storleksordningen 70 till 90 procent av de årliga exportintäkterna. Eftersom detta inte

går, "löses" varje års kris genom att återbetalningarna skjuts upp, och nya obetalda räntor läggs till de gamla. Snöbollen växer och växer.

Hur har detta kunnat ske?

Situationen i mitten av 70-talet

En viktig orsak till den snabba expansionen av lån till "tredje världen" – och, ehuru i mindre utsträckning, till vissa länder i Östeuropa – var den uppgång i internationell likviditet som ägde rum efter oljeprishöjningarna 1973/74. Eftersom de oljeexporterande länderna inte kunde absorbera de gigantiska bytesbalansöverskott som de samlade på sig under åren efter den första oljekrisen slusades dessa pengar ut igen på den internationella kapitalmarknaden.

SKULDKRISEN I SÖDRA

Det mesta av överskotten hamnade hos affärsbankerna, vilket ledde till en explosiv utveckling av den sk eurodollarmarknaden. De banker – i Europa, i USA, i Japan, på Bahamas, etc – som tog emot oljeländernas dollaröverskott sökte febrilt efter kunder att låna ut pengarna till, och resultatet blev att även fattiga länder i tredje världen fick låna pengar.

Överskottet på likviditet på den internationella kapitalmarknaden, och den hårda konkurrensen bankerna emellan, gav upphov till exceptionellt låga räntor. Realräntan, dvs skillnaden mellan den ränta som låntagaren måste betala och inflationen, var periodvis tom negativ – under några år i slutet av 70-talet låg den internationella räntan på drygt tio procent, samtidigt som världsinflationen var uppe i 11-12 procent.

Det framstod, med andra ord, som en god affär att låna pengar.

Aldrig tidigare hade fattiga länder kunnat skuldsätta sig så snabbt, och på så lösa boliner, som under den senare hälften av 70-talet. Räntorna var låga, kredit-

bedömningarna nonchalanta eller tom obefintliga, och de fattiga länderna kände sig rentav smickrade av den massiva uppvaktning de åtnjöt från de stora affärsbankernas sida.

De utländska storbankerna goda likviditet kom att sammanfalla i tiden med de nyliberala ekonomiska experimenten i Latinamerikas sydkon. Chile, Argentina och Uruguay framstod, i den internationella finansvärlden, som mönster av sund ekonomisk politik – militärernas bajonetter syntes garantera politisk stabilitet, och den nedpressning av reallönerna som ägde rum, i kombination med en allmän ekonomisk liberalisering, låg helt i linje med de åtgärder som Internationella Valutafonden (IMF), och finansvärlden i allmänhet, sedan länge hade förespråkade i Latinamerika.

Önsketänkande och illusioner

Speciellt Chile utmålades, under senare hälften av 70-talet, som ett ekonomiskt föredöme. Milton Friedman förutspådde att Chile skulle utvecklas till "80-talets ekonomiska mirakel", och Friedman och

Det är barnen i tredje världen som drabbas när utlandsskulden skall betalas



LATINAMERIKA



flera andra inflytelserika ekonomer jämförde utvecklingen i Chile efter september 1973 med det "ekonomiska undret" i Västtyskland efter 2:a världskriget. IMF:s analyser av Chile var översvallande positiva, och de internationella finanstidskrifterna tävlade om att hylla den chilenska ekonomiska modellen.

En liknande entusiasm präglade synen på Argentina åren efter militärkuppen. Speciellt uppskattande var bedömningen av Argentinas ekonomiminister, den idag häktade Martínez de Hoz, som var synnerligen väl förankrad i internationella finanskreter.

Som tidigare nämnts ägde den stora skuldsättningen rum åren 1976-82. Under dessa år ökade Chiles utlandsskuld från fem till drygt sjutton miljarder dollar, Uruguays från 1,1 till drygt fyra miljarder och Argentinas från åtta till drygt fyrtio miljarder dollar. Ökningen där efter har varit blygsam, och framför allt förorsakats av den snabba ökningen av obetalda räntor – skuldbördans snöbollseffekt.

Affärsbankernas agerande åren 1976-1982 framstår, i efterhand, som världs-

historiens kanske mest monumentala ekonomiska felbedömning. Det som varje ettbetygsstudent i nationalekonomi kunnat se i många år, nämligen att de latinamerikanska ländernas produktionskapacitet och återbetalningsförmåga inte på långt när ökade i takt med skuldsättningen, insåg bankirerna flera år för sent, och först då krisen var ett faktum.

Allt var dock inte lätt att förutse. Det som gjorde att skuldsättningen åren 1976-1982 utvecklade sig till en skuldkris redan i början av 80-talet sammanhänger med flera olika faktorer, av vilka några låg helt utanför både bankernas och de latinamerikanska regeringarnas kontroll. Orsakerna kan, för enkelhetens skull, delas in i två olika kategorier: externa och interna.

Externa faktorer som förvärrat skuldkrisen

Åren efter 1980, dvs efter Reagans valseger i USA, inträffade händelser i den internationella ekonomin som kom att allvarligt försvåra situationen för de skuldsatta länderna.

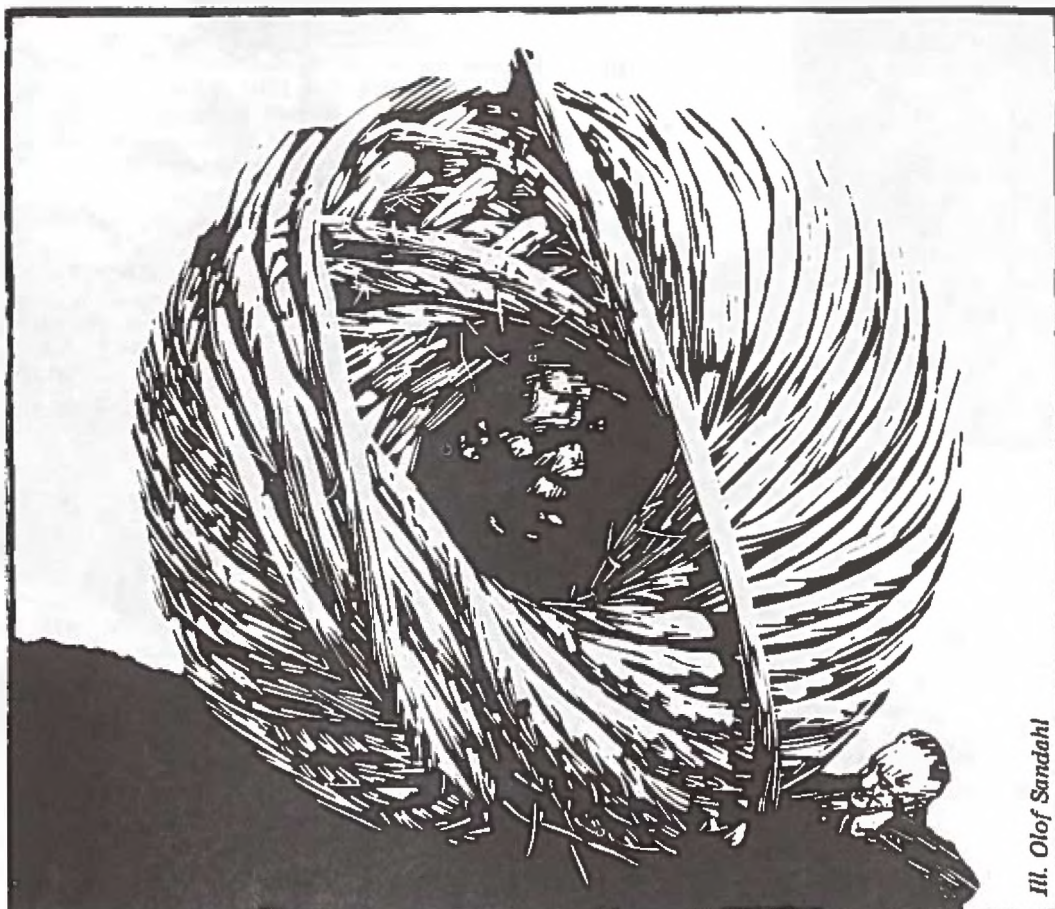
Den första, och kanske viktigaste, hän-

delsen var den snabba uppgång i den internationella räntenivån som ägde rum kort efter Reagan-administrationens makt-tillträde. Reagans monetaristiskt präglade ekonomiska politik innebar bl a att kampen mot inflationen skulle ges högsta prioritet, och ett viktig medel för denna politik var en stram penningpolitik. Detta kombinerades med enorma budgetunderskott, framför allt förorsakade av de snabbt växande rustningskostnaderna. Men om man skapar knapphet på pengar, vilket skedde i USA och tidigare hade skett i Mrs Thatchers Storbritannien, stiger också priset på pengar, dvs räntan.

Detta var exakt vad som skedde. Räntorna steg och steg, och i kombination med en fallande världsinflation medförde utvecklingen en dramatisk stegring av realräntorna. Om realräntorna tidigare hade varit låga eller tom negativa blev de from 1980/81 extremt höga. De banklån som de fattiga länderna hade tagit hade i regel rörliga räntor, vilket innebar att tendensen till snabbt stigande realräntor i USA, England och i resten av världen smittade av sig på u-ländernas utlandslån.

»Generaler på reträtt» heter en bok om Latinamerika som kommer ut våren 1986 på Tidens förlag. Stefan de Vylder skriver där en längre artikel om skuldkrisen.

Ett »teach-in» om skuldkrisen i tredje världen arrangeras i Stockholm den 26 april av »Ligan», d v s svenska sektionen av »Internationella ligan för folkens rättigheter och befrielse».



Ill. Olof Sandahl

SKULDKRISEN I SÖDRA

Skillnaden mellan realräntan 1978 och 1982 uppgick till omkring tio procent. Vad detta innebar för Chile, Argentina och Uruguay framgår om vi återvänder till Tabell 1, och begrundar vad en tioprocentig räntestegring får för konsekvenser. Av den totala utlandsskulden i dessa tre länder på 72 miljarder dollar var drygt 50 miljarder kommersiella lån, till rörlig ränta – en tioprocentig räntestegring motsvarar alltså en förlust på cirka 5 miljarder

dollar årligen, eller fyrtio procent av exportintäkterna.

Till effekten av de stigande räntorna skall läggas den höjda dollarkursen. Så gott som hundra procent av Chiles, Argentinas och Uruguays utlandsskuld är bokförd i dollar, och ländernas exportintäkter – som till mycket stor del betalas i D-mark, franska francs, yen, svenska kronor, etc, dvs valutor som sjönk kraftigt i förhållande till dollarn – räckte allt

sämre till för att betala av på utlandsskulden i dollar.

Till råga på allt fick vi, i början av 80-talet, en djup internationell lågkonjunktur, som medförde en stagnation av världshandeln och kraftiga prisfall på flertalet viktiga råvaror. I land efter land i Latinamerika – och i resten av "tredje världen" – sjönk exportintäkterna.

Inom loppet av några få år hade, sammanfattningsvis, den världsekonomiska si-



LATINAMERIKA



situationen förändrats på ett genomgripande sätt. Pengar hade blivit dyra, och räntebördan betungande. Det var inte längre förmånligt att vara skuldsatt. Dollarn hade stigit, och de sjunkande exportintäkterna i Latinamerika räckte inte alls till för att betala både nödvändig import och räntor och amorteringar på utlandsskulden.

Krisen var ett faktum.

Interna faktorer

När Alfonsíns regering övertog makten efter generalerna – som i sju år bevisat att de inte kunde sköta landets ekonomi, och i samband med kriget om Falklandsöarna även visade att de inte ens dög till det de var utbildade till, nämligen att föra krig – övertog den en utlandsskuld på 45 miljarder dollar.

Den första fråga ekonomerna i Alfonsíns regering ställde sig var: "¿Dónde está la plata?" – Var finns pengarna?

Vad hade de 45 miljarderna egentligen använts till?

Fanns de investerade i industrier? Nej, inte såvitt man kunde se. I jordbruket? Nej, inte det heller. Fanns det nya sjukhus, skolor och vägar som hade byggts för de 45 miljarderna? Nej, några sådana resultat av utlandslånen kunde ingen skönja.

Än idag vet ingen vad pengarna användes till. En del lyckades man givetvis spåra: 15 miljarder, ungefär, gick till vapenimport. Åtskilliga miljarder hade använts till att ta upp nya lån för att betala räntor på de gamla. Många miljarder hade också gått åt till att importera de utländska varor som under några skenbart gyllene år av övervärderad växelkurs och billig import översvämmade den argentinska marknaden: japanska video-apparater och bilar, skotsk whisky, elektroniska leksaker från Hong-Kong, etc.

Många miljarder kom aldrig in i landet, utan fördes i säkerhet i Schweiz eller Miami utan att ens mellanlanda i Buenos Aires. En stor del av de lån som faktiskt kom in i Argentina flyttades ut illa kvickt igen när Falklands-fiaskot och den ekonomiska och politiska krisen fick banker, företag och förmögna privatpersoner att lita mera på schweizisk banksekretess än på General Galtieri och Martínez de Hoz.

Det argentinska folket kommer aldrig att få reda på vad de som skuldsatte landet med 45 miljarder dollar gjorde med pengarna. Men en sak vet de: i Argentinas framtid investerades mycket litet. De vet också att spelreglerna på den internationella kapitalmarknaden är sådana att folket, och inte de som köpte vapen och whisky för pengarna, eller förde över dem

till privata bankkonton utomlands, är återbetalningsskyldigt.

I Chile och Uruguay är situationen likartad. Den gigantiska skuldsättningen av länderna har sammanfallit med en kraftig nedgång i ländernas investeringar.

Utlandslånen användes inte till att öka ländernas produktionskapacitet och framtida återbetalningsförmåga.

Visst har länderna haft otur – med stigande räntor och dollarkurser, och fallande exportpriser. Men bakom denna otur döljer sig dels en katastrofal brist på ekonomiskt förutseende, dels en nyliberal, infantil tilltro till de stora finansgruppernas förmåga att hantera dollarlån i miljardklassen på ett för landet förnuftigt sätt.

Och bankerna, Milton Friedman och IMF – vars ekonomiska förnuft nog många hade överskattat – bidrog villigt och glatt till att såpa det sluttande golvet.

Framtidsutsikter

Situationen i södra Latinamerika är idag både hoppfull och djupt tragisk.

I Argentina ställs de ansvariga för tiotusentals döda inför rätta, och slagordet "¡Nunca más!" ("Aldrig mer!") symboliserar ett folks förhoppningar om att det som skedde aldrig får upprepas.

Men även i de länder där militärdiktaturerna har fallit – Argentina, Uruguay, Brasilien och Bolivia – är demokratiseringsprocessen bräcklig, och utsatt för ett ständigt hot från inre och yttre fiender, med eller utan uniform.

I Chile bevittnar vi början till slutet – eller, möjligen, slutet på början – i en långvarig och bitter folklig kamp mot diktaturen, men många offer återstår ännu innan Pinochets tyranni har störtats.

Diktaturerna lämnar efter sig ett arv av sargade länder och folk. Borta är 60-talets och det tidiga 70-talets utvecklingsoptimism. Kvar finns en misär som, åtminstone i fallet Chile, har antagit rent centralamerikanska proportioner; likheterna mellan Nicaragua under Somozas sista år vid makten och Chile idag är långt flera än vad de synliga symbolerna, tex Pinochets lyxversion av Somozas berömda bunker, antyder.

Ländernas ekonomier är slitna. Rader av industriella kyrkogårdar i tidigare blomstrande industriområden vittnar om vad åren av nyliberalism har lämnat efter sig. Vägar har inte underhållits, sjukhus har inte reparerats på tio år, mediciner som var lättillgängliga på 60-talet saknas, barnen saknar skolböcker. Människors kunskaper har utarmats. Kvalificerade yrkesarbetare säljer skosnören på gatorna,

ingenjörer och tekniker kör taxi eller bakar bröd i Santiagos vidsträckta "poblaciones", slumområden.

Och folken vet att framtiden är hårt in-tecknad. Av Latinamerikas totala utlandsskuld på omkring 360 miljarder dollar svarar länderna i sydkonen för 72 miljarder dollar, eller en femtedel av den samlade skulden. Men Chile, Argentina och Uruguay har, i motsats till Mexiko och Venezuela, ingen olja att exportera, och i motsats till tex Brasilien har lånen inte använts till att bygga upp en produktionskapacitet som kan ge utdelning i framtiden.

Exportutsikterna i Chile, Argentina och Uruguay är dåliga, i varje fall de närmsta tio åren, och möjligheterna att pressa ned reallönerna och importen ännu litet mer är begränsade. Varje försök att öka bördorna ytterligare skulle bara förlänga den ekonomiska stagnationen, och skapa ännu mera förbittring hos den majoritet av befolkningen som aldrig fick någon glädje av utlandslånen, men väl görs ansvarig för deras återbetalning.

Någon lösning är inte i sikte. Visst kan sjunkande räntor, en fallande dollarkurs och stigande råvarupriser underlätta situationen mot slutet av 80-talet – på samma sätt som de motsatta tendenserna bidrog till att göra skuldkrisen akut i början av decenniet – men det rör sig i bästa fall om en lindring, och inte om en lösning.

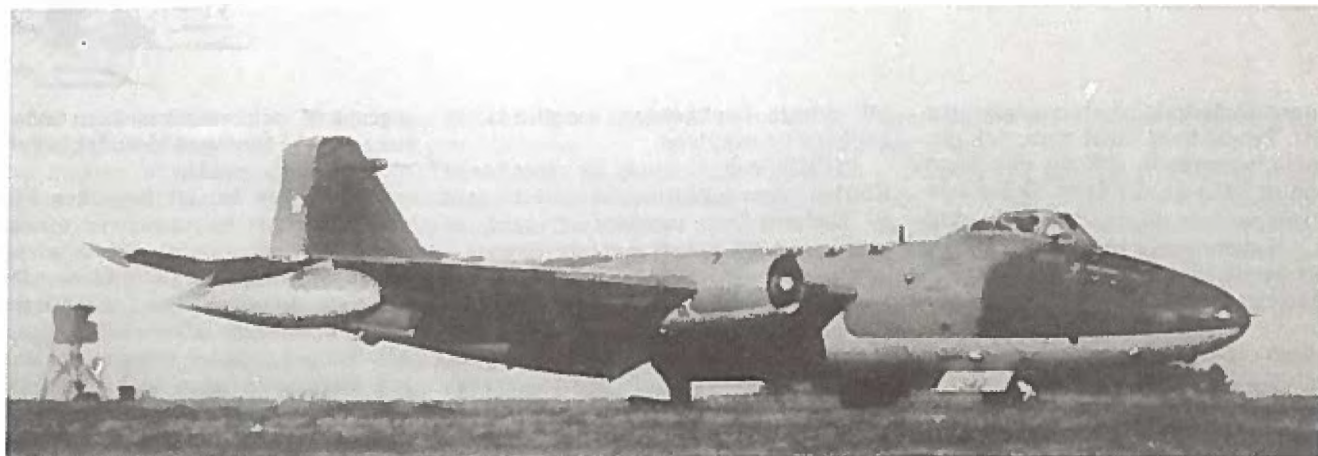
Varje diskussion om en lösning på skuldkrisen måste ta som sin utgångspunkt det enkla faktum att många länder – i Afrika och Asien likaväl som i Latinamerika – inte kan betala. Frågan är inte hur de skall tvingas att betala, utan hur förlusterna skall delas mellan de berörda länderna, de berörda bankerna och skattebetalarna och exportföretagen i våra länder. Alla parter måste betala – det är en orimlighet att tro att de folk som redan har betalat ett så högt pris att de är ruinerade skall kompensera de rika ländernas affärsbanker för alla deras dåliga affärer.

Ju längre tiden dröjer, desto svårare blir det att finna lösningar. Och ju längre tiden dröjer, desto större påfrestningar kommer den bräckliga demokratiseringsprocessen i södra Latinamerika att utsättas för.

Som situationen är idag, kan endast en sak sägas om framtiden med någon större grad av precision: någon ekonomisk och politisk stabilitet finns inte i sikte i södra Latinamerika på denna sida sekelskiftet.

STEFAN DE VYLDER

FRU THATCHERS LÖSA FÖRBINDELSER



Canberra PR.9 XH166 på Wytonbasen i England i oktober. Märk chilenska stjärnan.

När Malvinas/Falklandskriget 1982 efter en månad började gå Argentina emot, riktade England ett fruktansvärt slag "under bältet" mot fienden: pansarkryssaren *General Belgrano*, argentinska flottans stolthet, träffades midskepps av pansarbrytande torpeder från en Hunter Killer ubåt och sjönk inom minuter.

Många frågade sig hur det hade varit möjligt för engelska flottan att spåra upp *Belgrano* i rådande hårda väder och grova sjö och så sätta in sin förödande attack. Puzzelbitar från olika håll faller nu efterhand på plats.

Belgrano var på väg bort från stridszonen och närmade sig fastlandet. Det rådde storm med 9 meter höga vågor den 2 maj. Kryssaren hade över 1000 man ombord. Argentina medgav att 300 följt båten i djupet, men det torde ha varit betydligt flera. Världen tog sig för pannan över detta barbariska död. Visserligen kontrade Argentina dagen efter med att sänka jagaren *Sheffield* med en flygburen Exocet-robot, och England medgav 28 man döda, men världen chockades ändå mest av det engelska "piratdådet". Latinamerika slöt nästan enigt upp kring Argentina – Chile undantaget. Västtysklands Helmut Schmidt höjde rösten och sa, att fru Thatcher inte skulle tro att hon hade fått en check in blanco beträffande Argentina. Påven hotade att inställa sitt planerade besök i Storbritannien om inte fientligheterna upphörde.

Tidskriften *New Statesman*, London, publicerade i oktober 1985 ett utförligt material om de hemligaste turerna kring Falklandskriget.

RAF i lånta fjädrar

Det är rejält osnygga affärer mellan fru Thatchers regering och diktator Pinochets regim i Santiago som här kommer i dagen.

Efter diplomatiska påstötningar redan under första veckan av kriget, accepterade Pinochet, enligt *New Statesman*, att Englands RAF skulle få disponera den chilenska flygbasen i Punta Arenas för sina spaningsoperationer mot Argentina med plan märkta med chilenska nationalitetsbeteckningar. Man skulle få tillgång till chilenskt spionagematerial, såsom avkodade meddelanden från argentinska flottan. Vidare skulle England få använda baser i södra Chile för sina

helikopterburna spion- och sabotagegrupper.

"Motarbete FN!"

Och vilka motprestationer kunde Pinochet förvänta sig för sin generositet?

Jo, för det första skulle England i FN motarbete ett förnyat mandat för "den särskilda kommissionen för undersökning av brott mot de mänskliga rättigheterna i Chile", och alla krav på ett återställande av demokratin i landet. För det andra skulle alla restriktioner på vapenförsäljning till Chile slopas. För det tredje skulle ett antal Canberra PR9-plan (spaningsmodell) levereras efter konfliktens slut. För det fjärde skulle tolv Hawker Hunters (jaktplan) börja att levereras omgående.

Räknade rätt

Pinochet hade ju sina goda skäl att önska en brittisk seger över Argentina, Chiles traditionella rival i de ark-tiska farvattnen. Den långvariga tvisten om suveräniteten över tre små öar i Beagles-kanalen söder om Eldslandet – och därmed tillträdet till kontinentalsockelns eventuella olja och fiske i Atlanten – hade nu nått ett mycket kritiskt skede, trots påvens medlingsförsök. De chilenska militärerna hoppades att en brittisk seger skulle rubba Argentinas beslutsamhet att behålla öarna. (De räknade rätt! Efter kriget behövde den argentinska regimen framstå i sympatisk dager och lät Vatikanen avgöra tvisten till Chiles förmån.)

Det finns indikationer på att minst sex Canberra PR9 ur 39:e skvadronen överfördes till Chile i mitten av april 82. De flögs först till Belize, den f.d. engelska kolonin i centralamerika, för sågs med chilenska insignia, och flögs sedan nattetid till Punta Arenas utan formaliteter.



I Punta Arenas hade flygtermina-lens fönster vitkalkats i god tid. Be-väpnade vakter såg till att nyfikna pas-sagerare inte gjorde några titthål. Som en "nationell säkerhetsåtgärd" beordra-des alla civila trafikflygplan att hålla rullgardinerna nerfällna vid start och landning i Punta Arenas. Av en hän-delse observerades dock två av dessa Canberras på Santiagos flygplats en dag i maj av ITN-reportern Jon Snow.

Canberran ser dig

Canberrans prestanda lämpade sig idea-liskt för operationerna på sydkonen. Dess marschhöjd på över 10000 me-ter gör den närmast omöjlig att gen-skjuta. Spaningsplanets stora opera-tionsradie tillät fotografering av såväl fastlandet som de 50 mil avlägsna Falk-landsöarna. Utöver PR9-planen är det troligt att fyra PR7-plan sändes till Chile. För i maj målades deras RAF-beteckningar över och de försvann. PR7an är ett plan avsett för låghöjds-spaning. Vidare hade tre av T17-versio-nen, som används för radarstörning och elektroniskt spionage (ELINT) "försvunnit" söderut. Dock inte till Ascensión, ön i Sydatlanten. Där finns enbart 51:a skvadronens ELINT-plan Nimrod.

Spioner medaljeras

Att brittiska helikoptrar opererade från chilenskt territorium avslöjades genom en olyckshändelse. En flottans "Sea King" kraschlandade vid Dawson-ön (fd koncentrationsläger). Besätt-ningen på tre man brände maskinen och satte sedan kurs mot Punta Arenas till fots. I London lät man med-dela att helikoptern ifråga varit base-rad på en hangarkryssare *Hermes*, och kommit på avvägar under anti-ubåts-operationer. Dessvärre är Sea King inte utrustad för just u-båtsjakt...



Helikoptrarna användes istället för att placera ut sabotage- och spiongrup-per (SAS) inne i Argentina. Avsikten var att slå ut de franskbyggda Etan-dard-planen vid flygbasen Río Gran-de. Det var härifrån som Exocet-attacken mot *HMS Sheffield* den 3 maj utgick. Argentina har inte med-gett några flygplansförluster här, men den chilenske flottexperten Mario Bur-gos visade för reportern Jon Snow ett foto från stratosfärhöjd över Río Gran-debasen. Sex flygplansskroppar kunde observeras, fem av dem utbrända vrak. Besättningsmännen från den störta helikoptern dekorerades se-nare "för stort mod".

Troligen idel gåvor

De avtalade tolv Hawker Hunter-planen packades ner i lådor och flögs med ett Boeing 747 transportplan från Ameri-can Flying Tigre Cargo Airline till Chile i tre omgångar, 24 april och 22 maj 1982, och 6 januari 1983.

I mitten på oktober, fem månader efter att Snow hade sett de två Canber-ra-planen i Santiago, lyfte de tre PR9-planen från RAF-basen Wyton. Deras chilenska besättningar och markperso-nal, som tränats i England medföljde på färden jämte instruktörer från RAF. *New Statesman* vill tro att Chile fått såväl Canberra- som Hunter-planen som ren gåva för sina tjänster under Falklandskriget. Enligt försvarsminis-teriet hade affären gjorts upp redan före kriget. Canberra-planen från den upplösta skvadron 39 sägs officiellt "ligga i malpåse".

Hur det verkligen förhåller sig lär vi aldrig få veta. Dokumenten har bränts.

Pinochet respektabel

Vad Pinochet hade att vinna på de hemliga överenskommelserna är ju up-penbart. Förutom det ovannämnda av-

talet kunde han nå viss internationell respektabilitet genom att ställa sig på det liberala Englands sida. Man kunde också återupprätta den ena av de skamfilade Hunter-enheterna på 20 plan. (Det var dessa som bombardera-de Moneda-palatset 11 september 1973.) Reservdelar hade saknats sedan vapenembargo mot Chile infördes av Labour. Chile hade använt Hawker Hunters sedan 1967.

Gåvor och gengåvor

New Statesman drar fram andra exem-pel på de nära relationerna mellan Thatcherregeringen och Pinochetjun-tan. Så till exempel var juntamedlem-men flyg-general Matthei i England i mars 1983 och frotterade sig med RAF-kollegan marskalk Williamson. Handelsminister Peter Reeds var i San-tiago för affärer i september 82 och Chiles kärnkraftsdirektör general Brady besökte engelska atomenergiverket samma år. Med sig fick han 40 anrika-de bränslestavar för forskningsända-mål.

Nyligen har England bytt bort en bas i Antarktis, Adelaide Island, mot rättighet att för all framtid få använda flygplatsen Diego Ramfrez i sydligaste Chile.

Vi kan avslutningsvis konstatera att de mänskliga rättigheterna för tu-sentalet innevånare på Falkland/Mal-vinas nu garanteras av en kontingent på 4000 soldater från det "demokra-tiska" England, medan 11 miljoner chilena-res mänskliga rättigheter kan lämnas därhän.

INGVAR ENGHARDT

Källor: *Air Pictorial* Dec 85;
Latin American Weekly Report,
7 & 14 May 1982;
Hoy, 12 de Mayo de 1982

Det kom ett brev

Enligt många bedömare har situationen för de politiska fångarna förvärrats sedan beläringstillståndet infördes i november 1984. Trots att det upphävdes ett halvår senare har förföljelserna mot de fängslade inte lättat, snarare tvärtom.

Det kom ett brev från modern till Luis Quintana, en av de många chilenska ungdomar som sitter fängslade av politiska skäl, under vidriga förhållanden. Brevet som riktar sig till en nära anhörig i Sverige, beskriver ett övergrepp mot politiska och allmänna fångar i fängelset La Penitenciaría i Santiago. Det ägde rum den 18 oktober förra året. Facit blev fem dödade fångar, varav en var den politiske fången Victor Zuniga. Många skadades vid händelsen eller misshandlades svårt (se Chilebulletinen 3/85).



Luis Quintana

”Vad de gjorde var att gillra en fälla för att döda alla mirister som var tillsammans med Luis på samma avdelning i fängelset. Alla skottskadades och Zuniga är död. Luchito blev bara misshandlad, men på ett fruktansvärt sätt. De slängde ner honom i en av de gröna vagnarna och slog honom med käppar och järnrör och därefter ägde en fruktansvärd skottlossning rum. De gick in i cellerna och genomborrade fångarna med kulor. Av de vanliga fångarna är det många som har dödats men det sa man ingenting om. Man överlämnade deras kroppar till släktingarna utan att säga ett ord. Det talades om flykt och hemmagjorda vapen. Kan du föreställa dig att de skulle fly med hjälp av tråpstolar?”

Detta hände fredagen den 18 oktober. Omkring kl 16.30 hörde jag från vårt hus skottlossningen och helikoptern som cirkulerade över La Penitenciaría. Jag lyckades få in radion som meddelade att det handlade om flyktförsök. Man hade naturligtvis kommit överens om att säga så. Jag stannade vid ingången till Rondizzoniparken. Ingen vågade gå närmare på grund av skottlossningen från alla håll. Man lämnade inga upplysningar om någon.

Följande dag läste man upp listor på sårade och döda men Luchos namn nämndes inte. En läkare som bor på gatan sa att vi skulle gå till vårdcentralen för Luis var svårt sårad. Vi åkte dit i taxi och jag behöver inte säga att jag var halvdöd av ängslan. Berta hade kommit på fredagen och hört nyheterna på bussen. Vi åkte tillsammans med henne. Det fanns ingen sårad på vårdcentralen. De skickade oss till vårdcentralen på Portugalgatan. Inte där heller fanns Lucho med på någon lista över sårade eller döda. Men de sa att nere i källaren fanns två oidentifierade lik. Föreställ dig! De lät bara Jano gå ner. Jag stannade i väntrummet med Berta. Jano var likblek. Tack och lov var det inte han. Vi fortsatte att vänta på nyheter från fängelset. Ingen visste någonting. Några vakter sa att Lucho mådde bra och att han var där.

På söndagen gick vi till bårhuset i Carcel Publica. Där fick vi inte veta något förrän på måndagen den 21:a. Då sa man att han fanns där, i Carcel Publica, i en straffcell tillsammans med de politiska fångarna (mirister) från samma avdelning i La Penitenciaría och ledarna för de vanliga fångarna samt alla de fackliga ledarna, omkring 20 stycken. De fick lov att ta av sig kläderna och blev slagna med tillhyggen. Man brände deras tillhörigheter och i bara kalsongerna fördes de till Carcel Publica klockan fyra på lördagsmorgonen. Åt oss sa de ingenting förrän på måndagen. Vi kunde varken ge dem kläder eller cigaretter, ännu mindre mat för de hölls isolerade i den ökända tunneln eller »metron» som de kallar isoleringscellerna. Det är ett mörkt rum på cirka en kvadratmeter med vatten som rinner nerför väggarna. Där hölls de inspärrade nakna. Man ville döda dem på något sätt.

Förlåt att jag inte kunde skriva till dig tidigare. Just nu gråter jag och jag vet inte hur jag skriver. Först den 22:a såg jag Lucho i appellationsdomstolen dit han hade blivit kallad av undersökningsdomaren för att vittna. Säkert hade han kallat dit honom bara för att få skratta åt honom. Det var fruktansvärt att se Lucho med ansiktet svullet och blåslaget. Förmodligen var näsan och revbenen brutna. Han hade också en kedja fäst mellan fötterna och armarna, och kläder som inte var hans, förmodligen utlånade av någon annan fånge. Jag hade tagit medicin för att verka lugn. Han fördes in mellan 6 väpnade gendarmar och 2 män från CNI. Jag närmade mig honom och sa: »Var vid gott mod min son, du är inte ensam. Hela världen känner till er. Sonja och dina bröder har ringt och frågat efter dig».

Därefter såg vi honom igen den 6 november. Fängelsedirektören hade gett sitt tillstånd till ett 10-minutersbesök med galler emellan. Vi fick bara ta med oss kläder och cigaretter, ingen mat. Man hade beslagtagit både hans klocka och glasögon så vi fick lov att skaffa nya sådana åt honom. En representant för FASIC

överlämnade glasögonen till honom då han besökte fängelset för att dela ur skor och tröjor till fångarna eftersom de var praktiskt taget nakna.

Jag anmälde dessa övergrepp till alla instanser jag kunde komma på. Bland annat vände jag mig till Internationella Röda Korset för att en läkare skulle besöka fångarna. Denne berättade sedan för mig hur Lucho mårde. Han hade fullt av blåmärken på hela kroppen. Röda Korset såg sedan till att de fick medicin samt krävde att de skulle få madrasser och filtar för de låg som hundar på golvet. En advokat fann dem i detta tillstånd och bad oss att anmäla det. (...)

Lucho ber mig att ni skall skriva till honom. Själv är han förbjuden att skriva. Straffet varar i 6 månader. Sedan vet jag inte om han kommer att förflyttas. Förra måndagen inleddes en hungerstrejk i La Penitenciaría. Man kräver att straffen skall upphöra och att de politiska

fångarna får återvända till La Penitenciaría. Vi får se hur det går. (...)

Jag arbetar nu, eller rättare sagt hjälper till, i föreningen för anhöriga till politiska fångar. Jag går och hälsar på kamraterna i La Penitenciaría och kvinnorna i fängelset San Miguel. På så sätt gör jag i alla fall något, även om det är en droppe i havet. Jag mår bra när jag jobbar för Luchos frihet. Nyligen ägde det rum en protestmarch i Parken. Den var imponerande. Just nu finns det några representanter för FN:s kommission för mänskliga rättigheter här. De skall besöka de politiska fångarna.

Vi hoppas processen mot Luis skall avslutas snart så vi kan begära försvar samt att lagdekret 504 tillämpas för att han skall kunna lämna landet. Han kan inte stanna här. Det är alltför farligt för honom.

Näväl, låt oss hoppas och vara vid gott mod. ”



KAMPANJ FÖR LIV OCH FRIHET

Här i Sverige, liksom i andra länder, har den politiska grupperingen Chile Democrático, med stöd av andra organisationer, bl a *Chilekommittén*, dragit igång en kampanj. Målsättningen är att få den svenska regeringen och riksdagen att göra ett uttalande om de politiska fångarna i Chile. Två ytterligare mål man vill uppnå med kampanjen är dels att Sverige ska ge visum till de fångar som kan resa ut från Chile

efter att de fått sin dom, dels att det ska sändas en läkarkommission för att besöka fängelserna och undersöka de sjuka.

■ De politiska fångarna i Chile har ställt dessa krav:

□ att alla de politiska fångarna samlas på ett ställe, dvs att de inte blandas med "vanliga" fångar och att de inte sprids ut på fängelser över hela landet

□ att lagdekret 504 åter tas i bruk, dvs att fängelsedomarna omvandlas till landsförvisning

□ att rättegångarna avslutas och att man garanteras rättvisa sådana

□ att dödsstraff för politiska fångar avskaffas

□ att de brott som begåtts den 18 oktober 1985 i fängelset La Penitenciaría i Santiago och den 19 november i fängelset Cárcel Pública i Valparaíso undersöks och läggs fram i dagen

Fortsatt våld i Peru

Den peruanske presidenten Alan García har framträtt med en uttalat folklig profil och väckt förhoppningar både i Peru och runt om i Latinamerika sedan han tillträdde i april förra året. Men nu växer missnöjet, säger Hugo Blanco i *Chilebulletinens* intervju med honom. Missnöjet gäller framför allt två frågor: den försämrade ekonomin och det fortsatta våldet.

Få latinamerikanska revolutionärer har blivit så hemmastadda i Sverige och så välkända inom svensk solidaritetsrörelse som Hugo Blanco.

Första gången jag såg hans bild var på en Amnesty-affisch i en scoutlokal i en mellansvensk stad i slutet av sextiotalet. Det var när han satt i peruanskt fängelse, dömd till 25 års fängelse efter att ha lett bondeuppror i bergen i början av sextiotalet. 1970 frigavs han av den vänsterinriktade militärregeringen och utvisades från landet.

Tre år senare blev han åter omtalad i Sverige: han kom hit direkt från militärkuppens Chile. Även sedan han återvänt till Peru och valts till konstituerande församlingen för FOCEP 1978, har hans kontakter med Sverige fortsatt: antligen har han kommit hit som tillfälligt utvisad av regeringen eller som nu på besök över julen hos sin familj i Sverige.

För ett par år sedan suspenderades Blanco från nationalförsamlingen, därför att han vägrat hylla militärens krig mot gerillan Sendero Luminoso. I dag spelar han en mindre direkt roll i peruansk politik. Hans parti PRT (Revolutionära Arbetarpartiet) är svagt och står – mot sin vilja – utanför vänsterfronten Izquierda

Unida (Enade Vänstern) utom på vissa orter. Det senaste året har Blanco delat sin tid mellan Lima och La Convención, där han en gång deltog i böndernas kamp för jord och där han nu arbetar för bondeförbundet.

Nya förhoppningar

Blanco har stått mitt uppe i de senaste tjugo årens politiska utveckling i Peru och det är därför naturligt att fråga honom vad han tror om den nya APRA-regeringens framtid. Alan Garcías tillträde som president efter valen i april förra året har utan tvivel väckt en rad förhoppningar både i Peru och runt om i Latinamerika.

Är kanske ändå reformismen möjlig i Latinamerika? Siles Zuazos regering i grannlandet Bolivia gick mot ekonomisk och politisk katastrof och förkastades av det folk som valt den. I Brasilien och Argentina har de nya demokratiska regeringarna i stort gått med på Internationella Valutafondens åtstramningsdiktat.

Men García, vars parti är knutet till Socialistinternationen, har framträtt med en överraskande folklig profil och tagit sig ton mot utländska och inhemska makthavare. Han har anklagat imperialismen för att strypa demokratin i Latinamerika med skuldbördan och lovat att inte använda mer än tio procent av exportinkomsterna till att betala utlandsskulden. Han har dragit in kontrakten för ett amerikanskt oljebolag. Han har attackerat knarkhandlarna och korruptionen inom polisen och lovat en upprepning. Han har lovat bostäder åt de bostadslösa och jobb åt de arbetslösa.

Demagogiska löften

Hugo Blanco medger att García har en stor popularitet och att denna snarast ökade

efter valen. Han nämner särskilt att García infört prisstopp på nödvändighetsvaror och lyckats hejda dollarkursens branta stegring som verkliga framsteg.

– Men det är också mycket demagogi. Han lovade till exempel att rensa ut de korrupta elementen inom polisen. Men då skulle ju stationerna stått tomma! I själva verket görs de utrensningarna med tillåtelse från militären, som tycker att poliskåren fått för stor makt.

– García kallade de arbetslösa till ett möte och talade till dem från presidentspalatset balkong. Han lovade dem arbete och det har också skapats en del nya kommunala jobb – till en lön som ligger under minimilönen. På så sätt ställs olika arbetargrupper mot varandra – de arbetslösa mot dem som har fast arbete.

Men García har passerat sin popularitetstopp, menar Blanco. Och det är framförallt två frågor, där missnöjet växer. Det gäller den försämrade ekonomin och det fortsatta våldet.

– Priset på ris och andra basvaror har åter börjat öka. I januari annonserades också ett nytt åtstramningspaket. Priserna på transporter ökar, så att varorna blir dyrare på landsbygden. Bönderna drabbas värst och deras missnöje växer.

– Militärens och polisens förtryck är precis lika brutalt som under den förra regeringen. Militären går fortfarande in i byar, plundrar och dödar alla män och barn, våldtar alla kvinnor innan de dödas. Ingenting har förändrats.

– Regeringen tillsatte en "fredskommission", men den har inte haft någon betydelse.

Inte ens en syndabock

I september avslöjades en massaker i byn Llocclapampa i departementet Ayacu-

cho. 69 människor dödades och hela byn utplånades. En underofficer utpekades som ensam ansvarig och ska nu ställas inför militär domstol, trots att parlamentets undersökningskommission krävt att han skulle dömas av en civil domstol.

– Samtidigt har också försvarsministern i Garcías regering gått ut och kallat underofficeren för en "patriot som försvarar demokratin". Det visar väl demagogin. Regeringen kan inte ens stöta sig så mycket med militären att den utser en syndabock inom dess led.

Hugo Blanco nämner också andra exempel på förtrycket. I oktober dödades ett trettiotal fångar från gerillan Sendero Luminoso i ett fängelse i huvudstaden Lima. Myndigheterna hävdar att de försökt fly och orsakat sin egen död genom att tända på sina madrasser. Andra hävdar att fångarna först sköts ihjäl och därefter brändes för att utplåna alla bevis.

Urskiljningslösa fängslanden

– Det finns idag ett tusental politiska fångar i Peru, säger Hugo Blanco. De har fängslats enligt dekret 046 om bekämpande av terrorism. Men det är ju inte så att alla deltagit i exempelvis Senderogerillans aktioner.

– Om det sprängs en bomb på en gata i Lima, ja, då fängslas första bästa person som råkar gå förbi. Och i bergen – särskilt i Ayacucho – är arresteringarna urskiljningslösa.

– Det finns också exempel på att en borgmästare i en kämpande slumstad fängslats. Men än så länge rör det sig inte om medvetna arresteringar av fackliga företrädare eller företrädare för andra fackliga organisationer. Inte ännu.

De kampanjer som förts för att frigge politiska fångar eller för att de försvunnas öde ska bli känt har hittills varit sva-

ga, menar Hugo Blanco. Det är först de senaste veckorna som man sett en bredare kampanj med bland annat hungerstrejk bland parlamentsledamöter.

Med militärens goda minne

För Hugo Blanco är det inte så märkligt att regeringen inte kunnat hejda militärens övergrepp. Han påpekar att APRA i själva verket kom till makten med militärens goda minne.

– Militären hade under en lång rad av år lagt ett veto mot APRA, men det hävdades inför valen 1985. Varför? Ja, helt enkelt därför att militären var alltför rädd för vänsterns framgångar och för den ökade folkliga medvetenheten.

– Och det förra regeringspartiet, AP, var alltför impopulärt. Så militären valde APRA som det enda alternativ som kunde garantera fortsatt kapitalistiskt styre i Peru.

Inte som i Bolivia

För Hugo Blanco är det också förklaringen till att vi inte kan vänta oss att APRA ska fortsätta att utveckla en konsekvent politik till försvar för de fattiga peruanerna.

– Men du ska inte tro att det betyder att APRA är helt förbrukat. Långt därifrån – García har fortfarande en stor popularitet och det kommer att vara en svår tid för vänstern. Missnöjet har bara börjat växa.

Och Blanco gör en jämförelse med Bolivia.

– På lång sikt är det samma framtidsutsikter som för den reformistiska regeringen där. Men det går ändå inte att jämföra.

– Den peruanska regeringen har fortfarande mycket större manöverutrymme.

Den ekonomiska krisen är inte lika djup, problemen är inte lika akuta. Därför kommer García att få en längre frist än Siles Zuazo.

"¡No al pago!"

Ett av Alan Garcías internationellt mest uppmärksammade utspel har varit löftet att inte använda mer än tio procent av exportinkomsterna för att betala utlandsskulden. Hugo Blanco ser det utspelet som positivt, men hans parti och en del andra vänsterpartier fortsätter att föra fram kravet: "Vägra betala!", "¡No al pago!".

– Det är samma krav som Fidel Castro fört fram till exempel vid den konferens som hölls för en tid sedan i Havana.

– Och det är ett krav som fått stort stöd bland vanliga peruaner. Det finns böcker, pamfletter, TV-filmer som argumenterar för att vägra betala.

– I oktober genomfördes en aktionsdag över hela kontinenten just för kravet på att inte betala utlandsskulden. Det var en mycket viktig dag: vi kände att det här är något som berör alla oss latinamerikaner och att det var möjligt att agera gemensamt kring det.

Bygga på desperation

I Sverige har mycket av massmediarapporterna om Peru handlat om gerillan Sendero Luminoso. Sendero har av peruanska vänstermänniskor beskrivits som ett fenomen som växer ur den extrema misären i de mest utvecklade delarna av Peru, där fattigbönderna ansluter sig till den första organisation som visar sig tillräckligt handlingskraftig och som ger dem vapen. Men hur kan Sendero fortleva? Hur länge kan man fortsätta att bygga på enbart desperation?

– Mitt intryck är att Sendero Luminoso trängts tillbaka militärt i bergen, säger Hugo Blanco. Däremot har de vuxit i städerna, framförallt i Lima.

– Där har de utvecklat allt fler militära aktioner. Men utifrån dessa aktioner är det alltid svårt att verkligen bestämma hur stort stöd Sendero har.

– Fast det verkar som de ökat sitt stöd bland de mest marginaliserade grupperna i städerna, till exempel bland gatuförsäljare.

Blanco berättar om Senderos totala fiendtlighet, inte bara mot andra partier, utan mot all organisering överhuvudtaget som senderisterna inte själva kontrollerar.

– På ett ställe i bergen hjälpte jag till att bygga en avdelning av bondeförbundet med tolv byar, berättar han. Men så kom Sendero, delade ut flygblad mot facket, och sprängde till slut böndernas traktorer.

– Det är klart, de bönder vågade inte ha något mer att göra med facket.

Ännu är inte Sendero tillräckligt starkt i städerna, menar Blanco. Men om de fortsätter att växa kan denna fiendtlighet mot fackliga och folkliga organisationer bli ett stort problem för arbetarrörelsen.



Foto: Mikael Wiström

MARIA SUNDVALL



CANCER-FRAMKALLANDE GAS MOT DEMONSTRANTER

I Chile används en cancerframkallande gas mot demonstranter, enligt den oppositionella veckotidskriften "Análisis". Polisen har under protesterna kring 12-årsdagen av kuppen kraftigt ökat användningen av den nya typen av "gaskanon", som studenterna kallar "skunken". Gasen ger illamående, diarre, yrsel och svår ångest och förorsakar i en del fall hallucinationer.

Demonstranter har också, enligt "Análisis", anklagat polisen för att använda kloakvatten i vattenkanonerna.

»Los Masis», en av de allra främsta folkmusikgrupperna i Bolivia, besöker Sverige i april. I hemlandet arbetar de tillsammans med befolkningen i några byar för att lära av den levande folkkulturen och föra den vidare. Gruppen består av 6 personer. Svalorna och ABF arrangerar konserter på följande platser:

Ystad 3 april, Malmö 4 april, Norrköping 5 april, Nyköping 9 april, Stockholm 11 april, Uppsala 12 april, Västerås 16 april, Göteborg 18 april.

Chilekommittén anordnar ett SEMINARIUM i Norrköping 12-13 april

Stefan de Vylder talar över ämnet "I skuldskrisens skugga - den ekonomiska krisen i Latinamerika".

Lars Bildt presenterar sin, Lars Palmgrens och Göran Gesters nya film från Chile om en grupp ungdomar i en "población" i Santiago och hur de upplevde protesterna där under september 1985.

Söndagens program är ännu ej fastställt.

Mat och övernattningskostnader till självkostnadspris.

Du som är medlem i Chilekommittén får inbjudan och mer information.

Andra intresserade, hör av er till Chilekommittén, Box 622, 101 28 Stockholm, tel 08/405304.

RAPPORT ÖVER REPRESSIONEN I CHILE

Den chilenska kommissionen för de mänskliga rättigheterna överlämnade i december 1985 en rapport över repressionen till Fernando Volio, medlem i en FN-kommission, vilken befann sig i Chile för att undersöka situationen för de mänskliga rättigheterna. Rapporten visar för perioden jan/nov 1985: 7 218 arresteringar, 61 döda (2 under tortyr, 7 i så kallade sammandrabbningar, 8 under demonstra-

tioner, 30 på grund av onödigt våld och 14 under maktmissbruk från polisens sida), 160 mordförsök, 677 skadade, 147 fall där tortyr anmälts, 169 förvisade till avlägsna områden i landet och 1 person utvisad ur Chile.

FN:s generalförsamling godkände den 13 december 1985 en resolution som kritiserar situationen för de mänskliga rättigheterna i Chile. 88 röster för, 11 mot och 47 nedlagda. Sedan 1973 mottager Pinochet-regimen varje år liknande kritik.



Bolivia. Bild: Consuelo Espada Ak 8 Matteusskolan

FOLKRIKSDAG MOT APARTHEID

Helgen den 21-23 februari i år var hela folkrörelsesverige samlat till en jättemanifestation mot apartheid. Ca 900 delegater från över 700 organisationer hade kommit till folkrikdagen som hölls i Folkets Hus i Stockholm. Fackliga organisationer, FN-föreningar, religiösa samfund, partiernas kvinno- och ungdomsförbund, m fl fanns på plats. Chilekommittén hade också två delegater. Och på lördagen delade Chilekommittén ut flygblad och påpekade det absurda i att bojkotta sydafrikafrukt genom att tredubbla importen från Chile. Vi fick gensvar. Ett av folk-

rikisdagens beslut blev en uppmaning till till svenska folkrörelser att informera om lämpliga ersättningsländer att importera ifrån, i stället för Sydafrika.

Chilekommittén kan i alla fall informera om ett olämpligt land.

□ □

OLOF PALME höll vid folkrikdagen mot apartheid sitt sista tal.

Hans tal var en kraftfull appell för att isolera apartheidregimen. Han fördömde också USA:s stöd till UNITA-gerillan i Angola och sa att »det är illa nog med USA:s stöd till contras i Nicaragua».



HAN FLYDDE FRÅN SVERIGE TILL CHILE

Alla vet att många chilenska flyktingar fått en fristad i Sverige. Men det är nog inte så många som flyttat åt andra hållet. En som i alla fall försökt är stockholmsadvokaten Ulf Hamacher, som år 1980 sålde sitt hyreshus, stängde sin advokatbyrå och flyttade till Chile.

Vid utresan "räkade" han ta med sig inte bara egna pengar utan även pengar som tillhörde Cancerfonden och Tomtebodas Blindinstitut. Advoka-

ten hade varit av domstol förordnad boutredningsman och haft förtroendet att sköta andras pengar. Cancersjuka och olinda barn fick därför ofrivilligt förstärka advokatens reskassa.

Advokaten Hamacher hade alltid varit en varm vän till generalernas Chile, han var grundare och ledare för Svensk-Chilenska Sällskapet och han hade tilldelats den chilenska O'Higgins-orden för sina insatser. En mer handfast orsak till hans hastiga avresa till det förlovade landet var att det svenska skatteverket krävde honom på nästan en miljon i obetalda skatter. En svensk advokat får inte vara i konkurs, så Hamacher tyckte det var bättre att fly än illa fäktas.

Konkursen avslutades i hans frånvaro.

Men på hösten 1981 kom han tillbaka till fosterlandet. Hans hälsa var dålig och reskassan var slut. I Stockholm hade under tiden en kompis lyckats fiffila fram pengar för att betala Cancerfonden och Blindinstitutet. Men allting avslöjades och kom till polisen för utredning. På hösten 1985 dömdes Hamacher för förskingring och i februari 1986 ställs hans kompis inför rätta för trolöshet mot huvudman.

Det går inte bra för alla flyktingar. Ibland går det riktigt illa.

Hans Sabel

»Va a caer, y va a caer
y va a caer -
la dictadura militar!»

Och den ska falla,
den ska falla
militärens diktatur!

Taktfast och beslutsamt har demonstranterna i Chile skanderat denna slogan genom åren. När vi nu ser den ena sega militärdiktaturen efter den andra falla för folkets anstormning, så ger det ny näring och kraft åt kampen mot fascismen i Chile och dess uppbackare, den nordamerikanska imperialismen.

Kampen blir hård och diktaturen kommer att falla, men därmed är kampen ännu inte över. För Washington snor kappan efter vinden (360 grader) och försöker få nytt grepp om utvecklingen. Man ger inte upp sina köpta hantlangare förrän spelet är hopplöst förlorat.

Under tiden kan man fundera över vart Pinochet skall ta vägen med alla miljoner...



29 DÖDA I SPLITTER- BOMBSFABRIK

Chile har under de senaste åren byggt upp en egen vapenindustri och är idag självförsörjande. Förr var landet helt beroende av amerikanska vapen, men i mitten av 70-talet förbjöd den amerikanska kongressen militärt samarbete med Pinochet. Det största företaget CARDOEN exporterar vapen för 100 miljoner dollar om året. Framförallt är det till länder i Mellanöstern, som Iran och Irak.

Bland annat exporteras splitterbomber. När en sådan exploderar sprids 240 dödliga kulor över ett område på 50000 kvadratmeter. Fabriken som tillverkar splitterbomberna finns i Iquique i norra Chile. Den 25 januari i år drabbades fabriken av en svår olycka. En explosion dödade 29 arbetare.

Olyckan har orsakat stora protester. Hela vapenexporten har ifrågasatts. Manuel Bustos, facklig ledare för CNT, uttalade sig mot att producera vapen "för att döda våra bröder i andra länder, och som nu också har dödat de som tillverkar dem".

Kyrkan påpekade att explosionen visar det omoraliska i att tillverka dödliga vapen i stället för det som kan ge liv och välbästand åt det chilenska folket.

Källa: IPS och Solidaridad

RÄTTVISANS GÅNG

Det väckte stark vrede i Chile när Högsta Domstolen i mitten på januari frikände de karabinjärer som anklagats för mordet på Manuel Guerrero, José M. Parada och Santiago Nattino (se *Chilebulletinen* 2/85). Undersökningsdomaren Cánovas Robles har sedan april 1985 lagt fram otvetydiga bevis för att karabinjärernas specialstyrkor var ansvariga. Pinochet tvingades till slut att avskeda karabinjärernas högste chef Mendoza och man väntade sig nu en fällande dom mot de direkt inblandade i brotten. Men så kom frikännandena. CNT (Nationella arbetarkommandot) konstaterar: "Den juridiska makten visar sig oförmögen att döma och straffa de skyldiga för brott begångna mot oppositionsmän. Detta kontrasterar starkt mot den skyndsamhet man visar när det gäller att fängsla dem som kämpar för demokratin. Domstolens beslut kommer bara att öka farten på den våldets spiral som hotar att fördärva vårt land".

KÖP KAFFE FRÅN NICARAGUA

Kaffe är Nicaraguas viktigaste exportvara. Genom att köpa detta kaffe stöder du det fria Nicaragua. Du kan köpa det på Handelsfront, Drottninggatan 73C, 111 36 Stockholm, tel 08/11 99 98 eller Sackeus, Stövelvägen 7, 126 40 Hägersten, telefon 08/18 85 10.

UBV - UTBILDNING FÖR BISTÅNDSVERKSAMHET

söker koordinatör till
Bolivia

Sista ansökningsdag
3 april -86

Adress: UBV
Barnängsg. 23
116 41 Stockholm
tel. 08/714 09 85

NY CHILE-BOK PÅ SPANSKA

Chile 1973-84 heter en ny bok som ges ut av Latinamerika-institutet. Svenska och chilenska forskare ger här sin syn på politiska, ekonomiska och sociala problem som uppstått till följd av militärjuntans styre i Chile. Den inledande artikeln, skriven av Stefan de Vylder, är en mycket bra beskrivning av juntans ekonomiska politik och de konsekvenser den fått. Boken språk är spanska. Den kostar 120 kronor och kan beställas från Latinamerika-institutet. Adress: 106 91 Stockholm, tel 08/16 28 90.





Foto: Håkan Elofsson

CHILE – SEPTEMBER 1985

"Jag kallas Chela. Jag är 16 år och bor i La Legua. Jag var fyra när militärerna tog makten. Samma dag som kuppen dödade några soldater min hund... därför att den skällde när de gjorde husundersökning hemma hos oss."

Så presenterar sig filmens huvudperson Chela för oss. Hon är en del av den "nya generation" som vuxit upp i Chile – den som formats mer av tiden under Pinochet-diktaturen än av Allende-epoken. Det är om den generationen filmen handlar – om dess politiska uppvaknande, dess beslutsamhet, men också förvirring och tvekan.

Skeendet byggs upp kring tiden före, under och efter protestdagen den 4 september 1985, som denna genomfördes i La Legua och upplevdes av Chela. La Legua är en av de "poblaciones" i Santiago där kampen mot Pinochet's regim stått som hetast.

Filmen är helt dokumentär. Filmteamet, Lars Palmgren, Lars Bildt och Göran Gester bodde i La Legua en månad och hade intensiv kontakt med en grupp ungdomar, däri-

bland Chela. De följde henne och registrerade helt enkelt de situationer och händelser hon hamnade i.

"Det är ingen underjordisk film", säger Lars Bildt. "Vi hade uppdrag för svensk TV och kunde arbeta helt öppet".

"Det som utmärker repressionen är godtyckligheten", säger han. "Genom att slå till godtyckligt sprider man den rädsla regimen behöver inge befolkningen. Men mitt i repressionen finns öar av öppenhet. Det är bland annat det vi velat visa.

Filmen skildrar inte bara det påtagliga politiska skeendet, utan handlar lika mycket om Chelas försök att leva ut sitt tonårsliv, hennes strävan att finna sig själv, hennes drömmar. Samtalen med bästa vänninorna Chichi och Susana handlar mycket om framtiden. "Måste vi emigrera som Chelas förra pojkvän Yuri när arbetslösheten slår till med full kraft? Vågar vi skaffa barn? Vågar vi tro på en framtid?"

Filmen är ett porträtt av Chela som representant för sin generation.